

Biblicum

- tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 3 2005 Årg. 69

INNEHÅLL

Redaktionellt. Alvar Svenson	105
Inledning till Bibeln – del 15. Brev från den tredje missonsresan. John Vøgt	108
Från mörker till ljus, från död till liv, eller finns det ett tredje tillstånd? Alvar Svenson	120
Att översätta Bibeln. Seth Erlandsson	131
<i>Litteratur</i>	
Handbok för livet. Christian Strandh	147
Evolutionsläset, av Mats Molén. Christian Strandh	151
<i>Utblick över samtiden</i>	155

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Alvar Svenson.

Redaktionskommitté: Alvar Svenson, Stefan Hedkvist
och Egil Edwardsen.

Tidskriften utkommer under 2005 med 4 nummer.

Prenumerationspriset för 2005 är 150 svenska kronor (stud 90 kr).

Norska prenumeranter betalar norska kr 135 (stud 85 n kr).

Finska prenumeranter betalar 17 Euro (stud 12 Euro).

Postgiro Sverige 152335-6

Bankgiro Norge 7877.08.15400

Sampa Bank Finland 800017-70843747

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, S-331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Redaktionens adress:

Alvar Svenson, Klasgatan 10, S-340 14 Lagan.

E-mail: alvarsvenson@yahoo.se

Glöm inte anmäla adressändring.

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

3/2005

Redaktionellt

Käre läsare!

När Jesus lämnade sina lärjungar, inför sin himmelfärd, gav han dem ett uppdrag, nämligen att göra alla folk till lärjungar. Till sin hjälp fick de hans undervisning och hans dop. Vi kallar detta uppdrag för missionsbefallningen. Vad tänker vi på när vi hör orden ur Matt 28:19-20? Har dessa ord ett bud också till oss? Betyder de överhuvudtaget något för oss som bekänner oss som kristna i denna sena tid?

Det är emellertid alldeles tydligt att Jesus ansåg dessa ord ha giltighet intill tidens slut. Det var inte bara de närvarande lärjungarna som skulle trösta sig med hans närvaro, utan också de lärjungar som levde vid historiens avslutning. ”Se jag är med er intill tidens slut” säger han. Det innebär också att i denna tid ska hans kyrka förkunna hans ord till omvändelse, tro och liv. Bakgrunden till missionsbefallningen är människans bortvändhet från Gud och behov av omvändelse. Men också att kyrkan är utrustad med de rätta medlen för detta uppdrag. Kyrkan ska förvalta dessa medel genom att i trohet förkunna Guds ord. Om hon sviker den uppgiften kan hon inte utföra sin uppgift.

Just detta händer när den moderna teologin förkastar Bibeln som enda norm för tron. Det händer också när man sätter människan i centrum och utgår från människans tankar och föreställningar om Gud och hans ord. Nu är detta egentligen inte något nytt eller speciellt modernt, det är t o m mycket gammalt. Då man idag talar om nya tolkningsmöjligheter och berömmar sig av sin vidsynthet, är det samma stämning som hördes i Edens trädgård. ”Inga bokstavstrålar, inga absoluta san-

ningar utan öppenhet för nya tolkningar och vidare perspektiv, det ger trovärdighet!” heter det.

Men när människan sätts i centrum, betyder det att något annat förskjuts mot periferin. Istället för det kristocentriska evangeliet sätts människan och hennes erfarenhet i centrum. Istället för Kristi kors och seger över döden, talar man om människans seger över alkoholberoende och drogmissbruk. Istället för glädjen över syndernas förlåtelse, talas om framgång i det kristna livet. Gud och hans Son blir mer och mer perifera och människan alltmer i centrum. I bästa fall har Kristus gäststatus, hans närvaro är kort och övergående. I sämsta fall inte ens det.

När människan tillskrivs en fri vilja i andliga ting, försvagas lagens funktion att avslöja människans oförmåga och dess betoning av människans andliga död. Evangelium förlorar sin funktion av pånyttfödande kraft och absolut nödvändighet för människans salighet. Människan förmår ju en hel del själv, hon är inte helt död, hon kan åtminstone välja mellan gott och ont, liv och död, menar man.

I detta nummer av tidskriften tas dessa frågor upp till behandling. Vi ser hur allvarligt det är att Bibelns budskap utsätts för människors försök att göra det mer tillgängligt för förnuftet. Vi får se vad det får för konsekvenser då man blandar samman rättfärdiggörelse och helgelse. Då hänvisar man människor till sina upplevelser istället för det fullbordade verket på Golgata. I vår serie om NT:s böcker och deras bakgrund har vi kommit fram till Korinterbrev. Där får vi se hur en apostel undervisar en församling med stora problem. Han har aldrig ambitionen att göra evangeliet mer ”tillgängligt” för förnuftet. Han säger själv att han predikar en dårskap för förnuftet och han blygs inte för det.

Läsaren möter också flera recensioner i detta nummer. Biblicum har av tradition i möjligaste mån, följt utgivningen av teologisk litteratur i samtiden. Vår uppgift är att jämföra med det bibliska budskapet och då kan resultatet ibland uppfattas som gnälligt; men vi måste faktiskt ta avstånd från det som inte stämmer med Bibeln. Tyvärr har ju bibelkritik och det människocentrerade budskapet tagit stor plats också inom litteraturen, så många läsare inte längre observerar avvikelserna. Våra recensenter vill göra läsaren uppmärksam på de faror som finns, också i litteratur som till stora delar kan innehålla nyttig läsning. Vi har ju den apostoliska undervisningen om att lite surdeg syrar hela degen.

Läsaren uppmanas också att vara kritisk vid läsningen av vår tidskrift. Upptäcker man något som strider mot den uppenbarelse vi har från Gud, måste vi rätta oss. Vi vill inte bidra till att Guds ord missförstås eller feltolkas. ”Ditt ord är mina fötters lykta och ett ljus på min stig”. Det är vi människor som är dunkla, det är vi som ska vara Herrens lärjungar. Det är vi som ska svara inför honom. När Filippus undervisade den etiopiske hovmannen utgick han från stället hos Jesaja och förkunnade evangelium om Jesus för honom. Så ska vi göra och så är vi trogna mot den befallning Herren gav sin kyrka.

Vi vill också påminna läsaren om att Biblicum är en helt ideel stiftelse, helt beroende av bidrag från sina understödjare och vänner. Många har glömt att prenumerera för innevarande år, några har glömt att skriva namn på inbetalningskortet. Vi ber därför våra läsare att kontrollera sin prenumeration och att använda den avi som skickas med i detta nummer. Tänk på att ange namn och adress vid inbetalningen. Även om det mesta arbetet sker på frivillig väg har vi ändå utgifter som måste få sin täckning. Vi tror att våra läsare inser värdet av en bibeltrogen tidskrift. ”*Ty inte mot sanningen förmår vi något, utan för sanningen*”.

Red.

Brev från den tredje missionsresan

av John Vogt

1 KORINTIERBREVET

”Paulus uppmanar i detta brev korintierna att vara ett i tro och kärlek och se till att noga lära sig det som är viktigast, nämligen att Kristus är vår frälsning, det som allt förnuft och all visdom snubblar på” (Martin Luther).¹

Historisk bakgrund

Paulus hade kommit till Korint på sin andra missionsresa (Apg 18:1-17). Dateringen är ganska säker tack vare två hänvisningar till världsliga händelser. Apg 18:2 säger att en jude som hette Akvila tillsammans med sin hustru Priscilla *nyligen kommit från Italien, eftersom Klaudius hade gett befallning om att alla judar skulle lämna Rom*. Klaudius regerade år 41-54. Denna fördrivning av judar tros ha ägt rum omkring år 51, och man förmodar att ungefär 20 000 judar tvingades lämna staden. Apg 18:12-17 berättar att Gallio var landshövding i Akaja. Gallios ämbetsstid var enligt utombibliska källor år 51-52. Vi har alltså dubbelt bestyrkt att Paulus var i Korint år 51 eller 52.

Paulus stannade i Korint i ett och ett halvt år. Det var den näst längsta tid han stannade på ett ställe under någon av sina missionsresor. Paulus bodde hos Akvila och arbetade tillsammans med honom som tältmakare. Tältmakare gjorde förresten mer än tält. De arbetade med kanvas och tillverkade också sådant som segel och rep till båtar. Paulus påbörjade missionsarbetet i Korint på sitt vanliga sätt. *Varje sabbat förde han*

¹ Översatt till svenska från LW 35, s 380.

samtal i synagogan och övertygade både judar och greker. När Silas och Timoteus senare förenade sig med honom var Paulus helt upptagen med att predika ordet och vittna för judarna att Jesus är Messias.

Efter en tid började judarna säga emot Paulus och blev oförskämda mot honom. Några judar, däribland synagogföreståndaren Krispus och hela hans familj, kom till tro och följde med Paulus till hans nya gudstjänstlokal i Titius Justus hus. Judarna försökte få Paulus att sluta predika, men landshövdingen tillbakavisade deras begäran med orden: *Om det vore fråga om något brott eller något illdåd skulle jag naturligtvis ta upp ert klagomål, ni judar. Men gäller det tvistefrågor om ord och namn och er egen lag, då får ni själva avgöra saken. I sådana tvister vill jag inte vara domare.*

Efter ett år och sex månader seglade Paulus iväg och överlämnade ansvaret för församlingen till Apollos. Paulus kom till Antiokia år 52 och avslutade sin andra missionsresa som hade varat från år 49 till 52. Följande år påbörjade han sin tredje missionsresa. Han gjorde återbesök i församlingarna i Galatien och fortsatte sin resa till Efesus, där han stannade i tre år. Det var under denna vistelse i Efesus som Paulus skrev sitt första brev till korintierna.

Författarskap

Paulus och Sostenes – Alla uppgifter i brevet bekräftar att det är Paulus som är författaren. Han legitimerar sig som författaren (1:1; 16:21) och skriver genomgående ”jag”. Författaren säger att han är en apostel (1:1; 4:9; 9:1; 15:9). Författaren påstår sig ha sett den uppståndne Jesus (9:1; 15:8). Författaren ser Timoteus som sin andlige son (4:17; jfr 1 Tim 1:2). Författaren har predikat i Korint och faktiskt grundat församlingen (3:10; 4:17).

Sostenes omnämns som Paulus medförfattare till brevet. Detta stämmer med Paulus vana att ta med nära medarbetare i den inledande hälsningen. Sostenes utgör något av ett mysterium, men det är ganska lätt att hitta en lösning på det.

Sostenes är namnet på synagogföreståndaren i Korint som greps och misshandlades av folkmassan sedan Gallio vägrat lyssna på anklagelserna mot Paulus (Apg 18:17). Misshandlades han för att judarna tyckte att han hade gjort dåligt ifrån sig då han framförde deras sak? Kan det vara

så att grekerna slog honom som ett sätt att ge utlopp för sina känslor mot judarna som ställde till bråk? Det kanske var Gallios soldater som slog honom för att han vägrade acceptera domen och lugnt lämna domstolen? Eller är det möjligt att folkmassan visste att Sostenes sympatiserade med Paulus eller kanske t o m hade blivit kristen?

Det verkar som om Sostenes vid den tidpunkt då Paulus skrev 1 Korintierbrevet hade blivit kristen och medarbetare till Paulus. Eftersom han kom från församlingen i Korint är det rimligt att tänka sig att Paulus nämnde honom vid namn i sin hälsning fast han inte nämner de många andra medarbetare och kyrkoledare som omgav honom i Efesus.

Om Sostenes som nämns i detta brev inte är den forne (?) synagogföreståndaren är det ett märkligt sammanträffande när det gäller namnet. I så fall är Sostenes i Paulus hälsning okänd i Nya testamentet och andra tidiga kristna skrifter.

Mottagare

Korint var en mycket gammal stad som kan dateras till före år 2000 f Kr. Den förstördes av romarna år 146 f Kr och återställdes sedan av Julius Caesar år 46 f Kr. Kejsar Augustus gjorde en omfattande återuppbyggnad av staden. Den var huvudstad i den romerska provinsen Akaja som omfattade nästan hela Grekland.

Korints befolkning uppskattas på Paulus tid ha uppgått till 250 000 plus så mycket som 400 000 slavar. Det var den fjärde största staden i det romerska väldet.² Den låg 75 km sydväst om Aten på det näs som förenar Attika (norra Grekland) med Pelleponesos (södra Grekland). Korint hade en hamn i öster och en i väster. Laster fraktades över näset och förflyttades till skeppen för att föras vidare. Där fanns t o m ett system med rullar så att små båtar kunde dras på land från den ena hamnen till den andra. Korint var ett livligt handelscentrum och den viktigaste medelpunkten för sjötrafiken mellan Rom och Östern.

Korint var ökänt för sin omoral. Dess berömda tempel var tillägnat Afrodite, kärleksgudinnan. De som dyrkade henne utövade ”helig” prostitution. Tempelstaben sägs ha bestått av mer än 1000 kvinnliga prostituerade. Den grekiske komedidiktaren Aristofanes (450-385 f Kr)

² Efter Rom, Alexandria och Antiokia i Syrien.

myntade verbet *korinthiazomaj*, ”att uppföra sig som en korintier”. Det betydde ”att utöva sexuell omoral”. När en korintier var med på scenen i ett grekiskt skådespel föreställde han en som var full eller prostituerad.

Paulus skriver till församlingen i denna välmående, avgudadyrkande, omoraliska stad. Det var en ganska stor församling som till största delen bestod av hedningar ur lägre samhällsskikt (1 Kor 1:26-31). Vid den tidpunkt då Paulus skrev hade den funnits i fyra eller fem år.

Var och när brevet skrevs

Paulus talar om var han befann sig när han skrev. Han skriver: *Jag tänker komma till er sedan jag farit genom Makedonien ... I Efesus stannar jag till pingst* (1 Kor 16:5-9). Det framgår alltså tydligt att Paulus skriver från Efesus under sin tredje missionsresa.

Under denna tredje missionsresa arbetade Paulus i Efesus i tre år innan han åter besökte församlingarna i Grekland. Av de noggranna detaljerna i hans planer, t ex *I Efesus stannar jag till pingst*, kan vi dra slutsatsen att Paulus skriver under det tredje året av sin vistelse. Annars skulle han ha behövt skriva ”till nästa pingst”. Därför daterar vi detta brev antingen till år 56 eller 57.

Orsaken till detta brev

Ett antal moraliska och läromässiga problem hade uppstått i församlingen. Medlemmarna var delade i åsiktsgrupper, det förekom sexuella synder, rättstvister mot medkristna drogs upp i världsliga domstolar, fylleri förekom vid nattvardsfirandet, det uppstod tvivel på Jesu och deras egen uppståndelse. Dessutom hade Paulus fått många frågor som han ville besvara (7:1; 7:25; 8:1; 12:1; 15:12; 16:1).

Framträdande kännetecken

Detta brev innehåller många kostbara verser och viktiga sanningar. Fyra är framträdande:

1. ”Kristus som korsfäst” (1:23; 2:2)
2. Enhet i den synliga och osynliga kyrkan (1:10-17)
3. Guds dårskap kontra människlig visdom (1:18-2:5)
4. Kvalifikationer och plikter hos en trogen ledare i kyrkan (1:17, 27-31; 2,2,12; 3:5; 4:2,7)

1 Korintierbrevet ger vägledning när det gäller läran i många ämnen i tiden, t ex

1. kyrkogemenskap (*"I vår Herre Jesu Kristi namn uppmanar jag er, bröder, att alla vara eniga i det ni säger och inte låta stridigheter förekomma bland er, utan vara fullkomligt enade i samma uppfattning och samma mening"* – 1:10)

2. Bibelns inspiration (*"Detta förkunnar vi också, inte med ord som mänsklig visdom lär utan med ord som Anden lär, när vi återger andliga ting med andliga ord"* – 2:13)

3. syftet med kyrkotukt (*"överlämna den mannen åt Satan till köttets fördärv, för att anden ska bli frälst på Herrens dag"* – 5:5)

4. sexualmoral (*"Fly bort från otukten ... vet ni inte att er kropp är ett tempel åt den helige Ande ... förhärliga då Gud i er kropp"* – 6:18-20)

5. illvilligt övergivande i äktenskapet (*"Men om den otroende vill skiljas, så låt honom göra det. I sådana fall är brodern eller systemen inte bunden som en slav"* – 7:15)

6. den verkliga närvaron i Herrens nattvard (*"Välsignelsens bägare som vi välsignar, är den inte gemenskap med Kristi blod? Brödet som vi bryter, är det inte gemenskap med Kristi kropp?"* – 10:16)

7. andliga gåvor (*"Men hos var och en uppenbarar sig Anden så att det blir till nytta ... Eftersom ni är ivriga att få Andens gåvor, sök då att i överflöd få sådana som uppbygger församlingen"* – 12:7; 14:12)

8. kroppens uppståndelse (*"Men nu har Kristus uppstått från de döda som förstlingen av de insomnade"* – 15:20)

9. förvaltarskap (*"På första veckodagen ska var och en av er hemma lägga undan och samla ihop vad han lyckas spara"* – 16:2)

Specialfrågor

Är detta verkligen "Första Korintierbrevet" eller fanns det ett tidigare som gått förlorat (*I mitt brev till er skrev jag att ni inte skulle ha något att göra med otuktiga människor* – 5:9)? Förekom det ett kort besök i Korint mellan Paulus första besök under den andra missionsresan och det förestående besöket under den tredje (*Se, det är nu tredje gången jag är beredd att komma till er* - 2 Kor 12:14, även 13:1)?

Ett tänkbart händelseförlopp:

1. Paulus besöker Korint och grundar församlingen under sin andra resa.

2. Problem uppstår i församlingen.

3. Paulus gör ett kort besök i Korint från Efesus under sin tredje missionsresa för att försöka lösa problemen. På detta syftar ”göra er bedrövade igen” i 2 Kor 2:1.

4. Sedan skriver Paulus ett ”första” brev som inte har blivit bevarat åt oss (5:9).

5. Detta brev har tydligen blivit missförstått. De tror att Paulus menar att de ska dra sig undan alla omoraliska människor, med andra ord dra sig undan från samhället (5:9-11).

6. Korintiernas svar på Paulus ”förlorade” brev tas med till Efesus av Stefanus, Fortunatus och Akaikus (16:17). Detta brev innehåller ett antal frågor, men ifrågasätter också respektlöst Paulus kunskap och auktoritet. Dessutom avslöjar brevet en nonchalant inställning till omoral.

7. Paulus skriver alltså detta andra brev (dvs vårt 1 Korintierbrev) som är starkt och rättframt men ändå andas evangeliets kärlek. Det skrivs från Efesus.

8. Senare skrivs ett tredje brev (dvs vårt 2 Korintierbrev) från Make-donien.

9. Paulus besöker Korint för tredje gången (Apg 20:3; 2 Kor 12:14; 13:1-2).

Märk: Somliga menar att 1 Kor 5:9 syftar på det 1 Korintierbrev vi har och att Paulus använder förfluten tid eftersom det han skrev skulle ha hänt när de läste det.

Innehåll

Tema: Jag vädjar till er, bröder, i vår Herre Jesu Kristi namn

Disposition

Lägg märke till att den normala dispositionen av ett brev, med en lärodel först och sedan en praktisk del, inte fungerar i detta brev. Paulus tar upp en rad frågor. Lärofrågor och praktiska frågor blandas när det gäller nästan alla ämnen.

Inledning – 1:1-9

I. *Paulus svarar på rapporten om dåligt uppförande bland församlingens medlemmar* – 1:10-6:20

1. Splittring i församlingen – 1:10-4:21
2. Ett kyrkotuktsfall – 5:1-13
3. Rättsprocesser mellan församlingsmedlemmar – 6:1-11
4. Sexuell omoral – 6:12-20

II. *Paulus svarar på frågor från korintierna* – 7:1-16:4

1. Sex, äktenskap och celibat – 7:1-40
2. Missbruk av den kristna friheten (mat som offrats till avgudar) – 8:1-11:1
3. Missförhållanden i den offentliga gudstjänsten – kvinnor, nattvar-den, andliga gåvor – 11:2-14:40
4. Uppståndelsen – 15:1-58
5. Insamlingen – 16:1-4

Avslutning – 16:5-24

Nyckelavsnitt: 1:18-25; 12:12-27; 13:1-7; 15.

Kanonfrågan

Detta brev är *homologoumenon*, en allmänt accepterad bok. Den har accepterats som en skrift av Paulus och funnits med i kanon från den första nytestamentliga tiden. Den erkändes faktiskt som en kanonisk skrift tidigare än något av Paulus övriga brev. Omkring år 95 skrev Clemens av Rom till korintierna i den romerska kyrkans namn och citerade 1 Korintierbrevet: *Ta fram den välsignade aposteln Paulus brev. Vad skrev han först till er i början av sin predikan? Med sann ingivelse anklagade han er när det gällde honom själv och Kefas och Apollos, för redan då hade ni gjort er skyldiga till partiskhet* (1 Clemens 97). Det verkar som om församlingen i Korint fortfarande inte hade löst sina problem med splittring 40 år efter det att Paulus första gången skrev till dem om det.

De tidiga kyrkofäderna Clemens av Rom, Didakus, Polykarpus, Justinus Martyren, Ireneus, Ignatius, Clemens av Alexandria och Tertulianus betraktade 1 Korintierbrevet som kanoniskt.

2 KORINTIERBREVET

Det här brevet erbjuder en verklig andlig upplevelse. Paulus öppnar här sitt hjärta och liv mer än i något av sina övriga brev.

Historisk bakgrund

Paulus hade skickat Titus från Efesus för att personligen överlämna 1 Korintierbrevet. Titus hade tydligen fått anvisningar att överlämna brevet, besöka församlingen en tid och sedan förena sig med Paulus igen. Under tiden hade Timoteus och Erastus skickats till Makedonien (Apostlagärningarna 19:22). Timoteus skulle fortsätta resan och besöka församlingen i Korint (1 Kor 4:17; 16:22) efter det att Titus hade överlämnat 1 Korintierbrevet. Under tiden påbörjade Paulus sin resa norrut för att besöka församlingarna i Makedonien och Grekland (2 Kor 2:12-13; Apg 20:1-3a). Han träffade Titus igen i Makedonien och fick rapport om situationen i Korint (2 Kor 7:5-7).

Författarskap

Paulus och Timoteus – Paulus var författaren och Timoteus var med honom vid tiden för nedskrivningen.

Paulus legitimerar sig genom att nämna sitt namn två gånger (1:1; 10:1). Dessutom finns det mer självbiografiskt material än i något annat brev. Den första kyrkan tillskrev det enhälligt Paulus.

Mottagare

Guds församling i Korint och alla de heliga i hela Akaja.

Brevets främsta mottagare var samma korintiska församling som 1 Korintierbrevet skrevs till. Det var en församling som bestod av några judar men mest hedningar. Vi har bekantat oss med de många problemen i församlingen i Paulus tidigare brev.

Paulus har också en större läsekrets i åtanke och förväntar sig att hela Akaja (hela Grekland söder om Makedonien) ska få ta del av det.

Var och när brevet skrevs

Paulus skriver från Makedonien efter Titus återkomst med sin rapport från Korint (7:5-7).

Brevet skrevs sedan Paulus lämnat Efesus efter pingst år 56 eller 57 och innan han kom till Grekland, alltså troligen hösten 56 eller 57.

Orsaken till detta brev

Titus hade rapporterat att församlingen i Korint hade följt Paulus anvisningar när det gällde mannen som gjort sig skyldig till incest och insamlingen till de fattiga kristna i Jerusalem. Men Titus insåg att det fortfarande fanns stora problem i församlingen. En del medlemmar hade vänt sig mot Paulus. De tvivlade på hans apostoliska auktoritet, ifrågasatte hans undervisning och angrep illasinnat hans ämbete.

Detta brev är svar på de goda och dåliga nyheter som Titus redogjort för. Paulus har därför tre avsikter med det han skriver:

1. att förklara sin ändrade resväg. Paulus attackeras redan av några i församlingen, så han vill undvika missförstånd som beror på att han dröjer med att komma till dem;

2. att påskynda insamlingen till de heliga i Jerusalem eftersom han hoppas kunna få med sig den insamlade gåvan när han kommer på besök, så att han kan ta med den till Jerusalem;

3. att försvara sitt apostlaskap mot falska ”överapostlar”.

Framträdande kännetecken

I detta brev förklarar Paulus principerna för kristet förvalterskap:

1. det motiveras av vad Kristus har gjort för oss (*”Ni känner ju vår Herre Jesu Kristi nåd. Han var rik men blev fattig för er skull, för att ni genom hans fattigdom skulle bli rika”* – 8:9)

2. det kommer av kärlek och tacksamhet för Kristus (*”sig själva gav de, först och främst åt Herren och sedan åt oss, efter Guds vilja”* – 8:5)

3. det uppmuntras av Guds löften (*”Den som sår sparsamt ska skörda sparsamt, och den som sår rikligt ska skörda rikligt... Då blir ni rika på allt och kan vara frikostiga i allt”* – 9:6,11)

4. det planläggs (*”Var och en må ge vad han har beslutat sig för i sitt hjärta”* – 9:7)

5. det ger frivilligt och gärna (*”Var och en må ge ... inte med olust eller av tvång”* – 9:7)

6. det ger med glädje (*”Gud älskar en glad givare”* – 9:7)

7. det ger rikligt (*"den som sår rikligt ska skörda rikligt ... det kommer att föra med sig att man tackar Gud"* – 9:6,11)

8. det står i proportion till det man har (*"Finns den goda viljan, så är den välkommen med vad den kan ha och bedöms inte efter vad den inte har"* – 8:12)

9. det uppmuntrar andra (*"Jag vet hur villiga ni är, och inför makedonierna brukar jag berömma mig av er goda vilja och berätta att Akaja har varit redo sedan i fjol. Er iver har sporrat de flesta"* – 9:2)

10. det ger resultat – genom att vara till andras bästa (*"Den tjänst ni utför med denna insamling bidrar inte bara till att fylla de heligas behov..."*) genom att leda till tacksägelse och lovprisning till Gud (*"Er tjänst bär också riklig frukt genom deras många tacksägelser till Gud"* – 9:12), och genom att få andra att be för dig (*"De kommer också själva att be för er och längta efter er på grund av Guds överväldigande nåd mot er"* – 9:14)

Medan Paulus försvarar sitt ämbete talar han mycket om förmågor och egenskaper hos pastorer som behagar Gud:

1. deras motivation (*"Kristi kärlek driver oss, eftersom vi är övertygade om att en har dött i allas ställe, och därför har alla dött. Och han dog för alla, för att de som lever inte längre ska leva för sig själva utan för honom som har dött och uppstått för dem"* – 5:14-14)

2. deras kompetens (*"vår förmåga kommer från Gud. Han har gjort oss dugliga till att vara tjänare åt ett nytt förbund"* – 3:5-6)

3. deras budskap (*"Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv. Han tillräknade inte människorna deras överträdelser, och han har anförtrott åt oss försoningens ord"* – 5:19)

4. deras metoder (*"Vi har av sagt oss allt hemligt och skamligt och använder inga knep. Vi förfalskar inte Guds ord utan lägger öppet fram sanningen och anbefaller oss själva inför Gud åt varje människas samvete"* – 4:2)

5. deras egenskaper (*"Men denna skatt har vi i lerkärl, för att den väldiga kraften ska vara Guds och inte komma från oss"* – 4:7)

6. deras förtröstan (*"Därför tappar vi inte modet. Även om vår yttre människa bryts ner, förnyas vår inre människa dag för dag. Ty vår nöd, som varar ett ögonblick och väger lätt, bereder åt oss på ett oändligt rikt sätt en härlighet, som väger tungt och varar i evighet"* – 4:16-17).

Specialfrågor

En intressant fråga i detta brev är Paulus *törntag i köttet* (12:7-10). Det är helt naturligt att vi undrar över vilket fysiskt problem han hade. Allt som kan sägas med säkerhet är att det var en kronisk men inte försvägande krämpa som plågade honom under hela hans tid som apostel. Vi kan av ordet ”törntag” sluta oss till att det var en svår smärta av något slag. Den grekiska texten kan översättas ”fortsätta att plåga” och antyder att det var en återkommande, molande smärta.

Om man är benägen att spekulera kan man hitta vad som skulle kunna vara bibliska ledtrådar i Galaterbrevet. Där skriver Paulus: *Jag kan vittna om att ni då hade rivit ut era ögon och gett dem åt mig, om det varit möjligt* (4:15). Para ihop det med *Se här med vilka stora bokstäver jag skriver till er med egen hand* (6:11). Dessa två verser har föranlett somliga att spekulera över om Paulus problem var dålig syn.

Den helige Ande har med flit låtit Paulus törntag i köttet förbli okänd för oss. På så sätt kan bibelläsare känna samhörighet med Paulus oberoende av vilket problem de har. Och de kan få tröst av Guds svar till Paulus: *Min nåd är nog för dig, ty kraften fullkomnas i svaghet*. De kan lära sig samma läxa som Paulus: *Därför vill jag hellre berömma mig av min svaghet, för att Kristi kraft ska vila över mig*.

Innehåll

Tema: En Jesu Kristi apostel genom Guds vilja

Disposition:

Inledning, inklusive orsaken till Paulus ändrade planer – 1:1-2:4

Lärodel:

1. Förlåtelse för den ångerfulle syndaren – 2:5-11
2. Nya förbundets ämbete – 2:12-6:10
3. Personlig vädjan om förlikning – 6:11-7:16

Praktisk del:

1. Paulus uppmuntrar till fullföljande av insamlingen till de heliga i Jerusalem – 8-9
2. Paulus försvarar sin apostlaauktoritet – 10-13:10

Avslutning – 13:11-14

Nyckelavsnitt: 4:1-14; 5:6-10; 11:21b-12:10³; 13:14.

Kanonfrågan

Homologoumenon. Citerades av Polykarpus (105), Ireneus (185) och andra. Finns med i den första listan över godkända böcker.

³ Kom ihåg att Paulus skriver under sin tredje missionsresa. Det betyder att allt detta hände före den. Det mesta finns inte upptecknat i Apostlagärningarna.

Från mörker till ljus, från död till liv, eller finns det ett tredje tillstånd?

av Alvar Svenson

Den bibliska läran om rättfärdiggörelsen har utsatts för angrepp från många håll. Redan under apostlarnas tid, vilket framgår av deras brev, och under kyrkans hela historia har denna lära angripits. Reformatorerna tvingades föra strid mot uppfattningen att människan genom sina naturliga krafter och vilja kan åstadkomma något till sin omvändelse, den synergistiska striden. Det är anstötligt för det mänskliga förnuftet att höra talas om den trålbundna viljan hos den oomvända människan.

Den pietistiska rörelsens framväxt, mitt under upplysningstidens förändrade syn på människans förmåga, fick svårigheter med tanken på den trålbundna viljan i andliga ting. Till en del kunde man inom denna rörelse komma runt problemet med att tala om den förekommande nådens verkan som frigörande för den trålbundna viljan. Man uttryckte det med att man var ”uppväckt” men ännu inte ”pånyttfödd”, ett ”tredje tillstånd” alltså. Hur förhåller det sig enligt Bibeln och den Lutherska bekännelsen? Vi ska ta upp den frågan i detta studium.

Vi ska låta den pietistiska lärotraditionen få säga sitt i frågan om ”ett tredje tillstånd”, sen ska vi jämföra dessa citat med vad den Lutherska bekännelsen och Bibeln säger. Vi gör också några kommentarer i samband med denna jämförelse. I den moderna förkunnelsen är tanken på den trålbundna viljan naturligtvis totalt förkastad. Där sätts ju ”människan i centrum” och ingenting får jämföras med hennes i allt överlägsna förnuft. Denna förkunnelse har ju trots allt en utvecklingslinje från väckelserörelsen och pietismens mera positiva syn på den oomvända människan förmåga i andliga ting.

Den pietistiska uppfattningen

Några av de mest framstående representanterna för den pietistiska lärotraditionen, i Sverige, får ge en bakgrund till själva frågeställningen. Dessa personer har betytt mycket för kristenheten också utanför vårt lands gränser. Det är kungl hovpredikanten, magister *Anders Nohrborg* (1725-67) som med sin predikosamling kallad: *Den fallna människans salighetsordning, föreställd uti betraktelser över Kyrkoårets sön-och helgdagars evangelietexter*, får inleda. (Utgiven i tre band av samfundet Libris, språkligt reviderad upplaga, Hässleholm 1968).

Anders Nohrborg

I predikan på fjärde söndagen efter Påsk säger han: ”upplysningen börjar först efter uppväckelsen och fortsätter efter hand”. Denna upplysning sker nu inte enbart ”genom läsning av Guds ord ... utan även genom Andens verkan” (sid 575, II). Beviset för denna verkan hämtas i Luthers Lilla katekes, i förklaringen till tredje trosartikelns där det heter: ”Den helige Ande har upplyst mig med sina gåvor” Här görs tillägget: ”med sina nådeverkningar, som är förenade med ordet och ej kan emotstå”. Och vidare: ”allt eftersom en uppväckt själ genom nådens verkan föres framåt på omvändelsens väg, lär hon sig något därigenom att hon med uppmärksamhet ger akt på detta [nådeverkningarna]... Hon lär nu såsom en resande, vilken ger akt på allt, som förekommer under resan och så får långt mera tydliga, klara och bestämda begrepp därom än en som blott läser en resebeskrivning om samma ting. ... Tillämpningen härav på en uppväckt själ är icke svår, ty på samma sätt förhåller det sig hos henne, då lagens ljus går upp i henne, och lagen samtidigt bestrålas av evangelium” (sid 575-576, II).

Vidare heter det: ”Under själva lagens verkan börjar Guds Ande, om det eljest får gå rätt till, att förhärliga Jesus. Och när nu det sken som utgår från evangelium om Kristi Härlighet, går upp i själen, gör det ett annat intryck än förr, då människan under sin andliga dvala, lärde något ur evangelium om Kristus. ... Då börjar hon verkligen känna lagens förkrossande och dödande kraft, så att hon ser sin själs dödsfara, vilken hon förut inte sett, och då börjar förskräckas och frukta” (sid 577, II).

”Uppväckelsen är såsom sades, blott första steget på omvändelsens väg och hur skulle den komma till målet som ej går vidare? Stannar

någon därvid, såsom erfarenheten visar att ofta sker, ... blir han ljum och varken kall eller varm. Han blir så att säga stående mellan ont och gott, så att han icke är helt emot Gud men icke heller av allt hjärta emot honom. Stundom kan han väl vara tämligen böjd för Gud och till det andliga, men det jordiska, köttsliga får snart överhand igen, han blir trög till att bedja och betrakta Guds ord" (sid 603, II).

I predikan på Annadag jul säger han om de som förhåller sig likgiltigt till nådeverkningarna i själen: "Men andligt säkra syndare, om vilka nu talas, göra på annat sätt. De giva icke akt på nådens verk och arbete. ... Tvärtom vill de leva som hittills, som i en dvala, utan besinning eller omtanke om sin själ, att kunna rädda dem från fördärvet. ... Hur skulle det vara möjligt, att hos sådana kunde bliva någon omvändelse?" (sid 621, II). "Detta leder nu våra tankar till den beredande nåden, vilken gives åt dem som troget förvalta den förekommande nåden. De komma då till uppväckelse ur syndasömnen. Denna uppväckelse är första steget på omvändelsens väg" (sid 623, II).

"Men när människan förhåller sig rätt emot den beredande nåden, så får hon för det tredje, under det att denna nåden arbetar på henne, erfara den verkande nådens arbete med henne. Denna nåd upptänder tron..." (sid 626, II).

Kommentar

Det är tydligt att hos Nohrborg är den oomvända människans väg fram till omvändelsen eller tron, lång och mödosam. Det är genom att ge akt på "nådeverkningarna" i henne som denna resa kan bli framgångsrik. Hon är med om en resa där hon får lära sig mycket mer än den som endast läser en reseskildring, från samma resa. Men det är viktigt att det får "gå rätt till". Det är mitt under det att lagens "ljus" går upp för henne som hon "bestrålas av evangelium". Under denna växelverkan börjar Guds Ande förhärliga Jesus för själen. Men bestrålningen från evangelium och Andens förhärligande av Jesus gör att själen "ser sin dödsfara och hon börjar förskräckas och frukta". Tydligt ger både lag och evangelium ett visst mått av ljus, och vad som är verkan av det ena eller andra är blir omöjligt att avgöra. Här fjärmar sig Nohrborg från ortodoxins klara åtskillnad av lag och evangelium.

Men uppväckelsen är bara första steget på omvändelsens väg. Här får

själen inte stanna, då blir hon liksom ”stående mellan ont och gott” och risken är att hon blir ”ljum”. Ändå kan hon mitt under detta ”vara tämligen böjd för Gud och till det andliga”. Under detta tillstånd blir själen lätt ”trög till att bedja och betrakta Guds ord”. Vidare är det fråga om ”att troget förvalta den förekommande nåden...förhålla sig rätt till den beredande nåden... då kan hon få erfara den verkande nådens arbete med henne som upptänder tron.

Det tredje tillståndet, eller mellantillståndet är inte bara fråga om en kort och hastigt övergående erfarenhet, utan en resa fram mot ett avläggset och mycket svåruppnåeligt mål. Under resans gång måste man förhålla sig rätt till de nådeverkningar som den Helige Ande portionerar ut. Människan kan bli stående mellan gott och ont, hon kan avbryta sin resa. Men hon har alltså förflyttat sig från ett tillstånd till ett annat. Hon är inte helt död, men inte heller helt levande, hon har kommit en bit men inte ända fram. Ett tillstånd i ”dvala”.

Henrik Schartau (1757-1825)

En annan av de mycket inflytelserika teologer som har präglat flera generationer präster inom Svenska kyrkan, följer denna lärotradition. I sin *Biblisk Katekes*, (utgiven av Lechard Johannessson, Udevalla 1955.) som är en katekesutveckling med Luthers Lilla katekes som utgångspunkt, är ett tydligt bevis på denna påverkan. [läsaren uppmärksammas på att vi har moderniserat vissa uttryck] Under rubriken ”Uppväckelsen” heter det bland annat: ”Vad ska den människan iakttas som erfar den Helige Andes rörelser? Svar: ...vaka, bedja och bruka Guds ord”(sid 149). ”Är en sådan ’uppväckt’ människa omvänd? Nej ty hon har ännu ingen tro”(sid 150). Och längre fram får läsaren lära sig att den Helige Ande lockar den uppväckta genom att ge henne hopp till Kristus, då han ger henne tröst och lindring i hennes hjärta av Frälsarens lidande. Så kommer frågan: Är detta tron? Svar: Nej men det kan bli tron (sid 174).

Under kapitlet Rättfärdiggörelsen, talas endast om rättfärdiggörelsen i sin subjektiva form. Den första frågan är: ”Vad sker då när en människa så tror”? Svar: ”Det sker som hon tror, ty då sker en stor förändring i människans sak inför Gud i himmelen, som kallas rättfärdiggörelsen och i människans hjärta på jorden, som kallas den nya födelsen.

Kommentar

Den människa som erfar ”den Helige Andes rörelser” får här råd om vad hon ska iaktta, nämligen ”vaka, bedja och bruka Guds ord” (se Matt 6:7, Joh 16:23-24, 1 Joh 5:14). Men hon är inte ännu ”uppväckt ty hon har ännu ingen tro”. Schartau gör i likhet med Nohrborg bönen till ett medel genom vilket tron erhålls. Enligt Bibeln är bönen en frukt av tron. Att vaka, bedja och använda Guds ord är alltsammans frukter av tron. Det är den helige Andes verk och ett tecken på den tro som bor i ett hjärta, då själen ber och lyssnar till sin Gud. Den icke troende kan inte bedja och har ingen lust till att höra Guds ord. Men inte ens då ”själen får tröst och lindring i sitt hjärta av sin Frälsares lidande”, är tron förhållanden hos Schartau, men det kan bli tron. I denna tradition finns inget utrymme för någon ”allmän rättfärdiggörelse”, utan då människan nu kommit fram till tron ”sker en stor förändring i människans sak inför Gud”.

Det är först när själen kommit fram till tron som en stor sak sker inför Gud i himmelen. Inte ett ord om att det stora som redan har skett inför Gud i himmelen. Ropet från korset på Golgata, då solen miste sitt sken och förlåten rämnade, lämnas åt sidan. Vissheten förflyttas från det objektiva till det subjektiva, det som erfarenheten, upplevelsen kan vittna om. Hur kan någon komma fram till tron genom studium i den egna framgången?

Carl Olof Rosenius (1816-68)

Var en framstående förkunnare inom den nyevangeliska rörelsen och initiativtagare till bildandet av Evangeliska Fosterlandstiftelsen. Det Nohrborg och Schartau varit för ”kyrkfolket” var Rosenius för lekmannaverksamheten. I sina *Samlade Skrifter*, (SS) Evangeliska Fosterlandsstiftelsens förlag, Stockholm 1926, [fyra band] tar han upp frågan om de olika själstillstånden. Med utgångspunkt i frågan: ”Vad fattas mig ännu”? Säger han: ”Många är väckta och på ett visst sätt omvända – nämligen vänd från världens vanliga, fria, gudlösa väsende, till en allvarlig gudaktighetsövning – men är likväl ingen rätt kristen, det är en i Kristus frigjord och frälst människa” (SS, I, sid 539).

Han återkommer till samma ämne under rubriken ”Änkan i Sarpat, eller vad fattas mig ännu” (SS III, sid 351). ”Skulle icke den kära änkan,

med all fromhet, gå miste om himmelen och till slut oaktat allt sitt sjungande, bedjande och troende, bli för evigt utestängd från bröllops-salen, så måste den Helige Ande, under vilkens förberedande arbete hon redan länge stått, ännu ytterligare hjälpa och lära henne känna, vad nåd vill säga, på det att hon måtte fly till Borgesmannen för syndare och söka försoning i hans förtjänst” (sid 354).

Kommentar

Också Rosenius har tanken på bönen som ett medel att föra till tron. Han kan tala om att Bibeln har en nådens ordning, men vill inte låsa sig på samma sätt som t ex Nohrborg. Då FG Hedberg (1811-93), i en artikel i tidningen *Pietisten*, kritiserar den finska pietismens tanke om en nådens ordning, kräver det en utförlig förklaring av Rosenius (Lodin, C. O. *Rosenius, hans liv och gärning*, EFS Förlag, 1956, sid 145). Hedberg har insett att läran om rättfärdiggörelsen är hotad och Rosenius förklarar att där Hedberg använder ordet *rättfärdiggörelse* där använder han *försoning*. Här kunde han dock tänka sig att själva uttrycket – *rättfärdiggörelse* – var, som han säger; ”bibliskt” men längre fram kom han att beteckna det som obibliskt. Då han svarar på frågan om riktigheten i uttrycket: ”Världen i Jesus rättfärdig är vorden”. Så svaras: ”Detta talesätt bör användas med stor varsamhet och icke utan en genast bifogad tydlig förklaring” (SS, III, sid 369). En viss åtskillnad alltså i förståelsen av rättfärdiggörelse och försoning. Pietismen kände ett behov av att ’restaurera’ den ursprungligt lutherska läran om rättfärdiggörelsen. Med varje sådant försök avlägsnade sig pietismen från den ortodoxa läroframställningen. I samma utsträckning närmade man sig den romersk katolska nådeläran om nådeverkningarna.

Hos Rosenius är dock inte ”det tredje tillståndet” lika klart framhävt som hos de båda föregående. Men hans behandling av frågeställningen: ”Vad fattas mig ännu?” visar att tanken finns där. Den frågande har förflyttat sig från ett tillstånd till annat, hon har kommit en bit men det finns en del kvar. Änkan i Sarpat stod i fara att med allt sitt ”sjungande, bedjande och troende, bli för evigt utestängd från bröllopsalen”. Hennes aktivitet visade bara att hon stod under den helige Andes förberedande arbete. Nu måste detta arbete gå vidare framåt och till sist lära henne ”vad nåd vill säga”. Den själ som sjöng, bad och trodde, om

nu änkan gjorde det, och frågar vad som fattas skulle av de ortodoxa fäderna fått svaret: allt!

Rosenius kan t ex tala om hur det kan finnas de som är ”uppväckta och på ett visst sätt är omvända...men likväl ingen rätt kristen, det är en i Kristus frigjord och frälst människa”. Uttrycket: ”på ett visst sätt omvänd” visar det klart mot ett tredje tillstånd. Man kan alltså vara på ett visst sätt vara uppväckt och omvänd utan att vara en ”rätt kristen”.

Några citat ur den Lutherska bekännelsen

Citaten är hämtade ur Svenska kyrkans Bekännelseskrifter (här förkortat SKB, Verbum Stockholm, 1957). I Augsburgska bekännelsens (CA), Apologien artikel IV, Om rättfärdiggörelsen: ”Att mottaga syndernas förlåtelse är att rättfärdiggöras enligt detta ord: Sälla är de, vilkas överträdelser är förlåtna. Allenast genom tron på Kristus, icke genom kärleken och ej heller för kärlekens och gärningarnas skull mottaga vi syndernas förlåtelse, ehuru kärleken följer på tron. Sålunda rättfärdiggöras vi genom tron allena, varvid vi med rättfärdiggörelsen förstå detta att från att vara orättfärdig göras rättfärdig eller pånyttfödas” (SKB, sid 115).

Och artikel IV Om rättfärdiggörelsen: ”Att människorna inte kan rättfärdiggöras inför Gud genom egna krafter, egen förtjänst eller egna gärningar ... utan för Kristi skull genom tron när de tro, att de upptagas i nåden och att synderna förlåtas för Kristi skull ...” (SKB, sid 58).

Och i artikel XX, om tro och goda gärningar står det bland annat: ”Att våra gärningar ej kan förtjäna syndernas förlåtelse och nåd [och rättfärdiggörelse], utan att vi vinna denna blott genom tron, då vi tro att vi upptagas i nåden för Kristi skull, vilken ensam står såsom medlaren och försoningsmedlet och genom vilken Fadern försonas” (SKB, sid 64).

I Augsburgska Bekännelsens Apologi i artikel XI; Om bikten, uppräknas några falska lärosatser som strider både mot den Heliga Skrift och kyrkofäderna. ”Att vi genom den lägre och ofullkomliga ångern (attritio) kan förtjäna Guds nåd”. ”Att vi på grund av den fullkomliga ångern (contritio), men icke genom tron på Kristus får syndernas förlåtelse” (SKB, sid 191). I art IV, om Rättfärdiggörelsen: ”motståndarna påstå en orimlighet som att människorna, som är skyldiga till Guds vrede, kunna förtjäna syndernas förlåtelse genom en framlockad kär-

lekens gärning, ehuru det är omöjligt att älska Gud, om man icke först genom tron mottagit syndernas förlåtelse” (SKB, sid 109).

I Konkordieformeln (SD) art II, Om den fria viljan eller de mänskliga krafterna; heter det: ”I andliga och gudomliga ting kan den icke pånyttfödda människans förstånd, hjärta och vilja av egna naturliga krafter alls ingenting förstå, tro, mottaga, tänka, vilja, påbörja, utföra, göra, verka eller medverka, utan människan är helt och hållet fördärvad och död till det, som gott är. Härav är tydligt, att det efter fallet och före omvändelsen i människans natur icke har blivit kvar och nu finnes en enda gnista av andlig kraft, varmed hon ut från sig själv kunna bereda sig för eller mottaga Guds nåd... eller av egna krafter kunna av sig själv, såsom komme det från henne, biträda, göra, verka eller medverka något till sin omvändelse vare sig helt eller till hälften eller till någon den ringaste del...” (SKB; sid 559-560).

”Än mindre kan hon verkligen tro evangeliet eller säga sitt ja därtill” (SKB, sid 561). ”I yttre och världsliga angelägenheter, som rör vår föda och kroppens behov, är människan klok, förständig och rent av nitisk. Men i andliga och gudomliga ting, som gäller själens frälsning, är människan som en saltstod...”(SKB, sid 563).

Den heliga Skrift tillskriver omvändelsen, tron på Kristus, pånyttfödelsen, förnyelsen och allt som verkligen hör till påbörjandet och fullföljandet härav, icke den naturliga fria viljans mänskliga krafter vare sig helt, till hälften eller till någon ringaste del, utan det tillskrives in solidum, dvs helt och hållet, Guds verkan och den helige Ande allena, såsom det och säges i Apologien (SKB, sid 564).

I Apologien art XVIII, Om den fria viljan, jämförs motståndarna till Augsbugska bekännelsen med pelagianerna. ”Men vad är det för skillnad mellan pelagianerna och våra motståndare, när båda mena, att människan kan utan den helige Andes bistånd...älska Gud och fullgöra Guds bud samt förtjäna nåden och rättfärdiggörelsen genom gärningar som förnuftet (ratio) i och för sig utan den helige Ande kan utföra? (SKB, sid 237).

Några citat ur Bibeln

”Salig är den som fått sin överträdelse förlåten, sin synd övertäckt. Salig är den människa som Herren ej tillräknar synd...”(Ps 32:1-2).

”Tala ljuvligt till Jerusalem och förkunna för det att dess vedermöda är slut och att dess missgärning är försonad, och att det har fått dubbelt igen av Herrens hand för alla sina synder” (Jes 40:2).

”...Och jag ska utplåna detta lands missgärning på enda dag” (Sak 3:9).

”En oandlig människa tar inte emot det som tillhör Guds Ande. Det är dårskap för henne, och hon kan inte förstå det, eftersom det måste bedömas på ett andligt sätt” (1 Kor 2:14).

”En sådan tillit har vi till Gud genom Kristus, inte så att vi av oss själva skulle kunna tänka ut något på egen hand, utan vår förmåga kommer från Gud. ”Han har gjort oss dugliga till att vara tjänare åt ett nytt förbund, som inte är bokstavens utan Andens” (2 Kor 3:4-6).

”Köttets sinne är fiendskap mot Gud. Det underordnar sig inte Guds lag och kan det inte heller (Rom 8:7).

”Ty köttet söker det som är emot Anden och Anden söker det som är emot köttet. De två strider mot varandra för att hindra er att göra det ni vill. ¹⁸Men om ni leds av Anden, står ni inte under lagen (Gal 5:17-18).

Avslutning

Det är tydligt att man inom den pietistiska rörelsen var angelägen om att människor inte skulle missbruka nåden. Denna rädsla gjorde att man tvingades att i själva evangelieförkunnelsen bygga in en garanti mot missbruket. Den oomvända människan hänvisas inte direkt till Kristus och tron på honom, utan istället att be Gud om nåd att bli indragen på frälsningens väg. Därefter möjliggjordes förmågan att söka nåd och förlåtelse i en sann bättring. ”Ett evangelium som i egenskap av ett avlösningens och syndaförlåtelsens verksamma ord skulle gripa in och förändra de oomvändas situation har föga plats i den pietistiska förkunnelsen” (Erik Wikström, Åbo 1974, s 123).

Tanken på det tredje tillståndet hotar i första hand läran om rättfärdiggörelsen. Denna tanke ger utrymme och krafter åt den oomvända människans förmåga, som hon i verkligheten saknar. När fångvaktaren i sin förtvivlan vänder sig till aposteln med frågan, vad han ska göra, får han svaret: ”Tro på Herren Jesus...” (Apg 16:31). Apostlarna visade aldrig någon rädsla för att någon skulle tro ”för lätt”, tvärtom förmanade

och eggade de människor till att tro. Hela deras verksamhet gick ut på att förkunna den korsfästes evangelium och sparade ingen möda på det. Om någon uppträdde vårdslöst och slarvigt i den kristna församlingen tillrättavisade man med lagen. Men kraften till det kristna livet i tron hämtades alltid ur evangelium. ”Endast det vill jag veta: tog ni emot Anden genom att hålla lagen eller genom att lyssna i tro?” (Gal 3:2). När man kom vid sidan om denna princip, hamnade man inte i något gränsland utan ”*alla som håller sig till laggärningar är under förbannelse*” (Gal 3:10).

Pietismen fick kritik från ortodoxt håll, t ex *Loescher* (1673-1749), kritiserade dem för deras lärosatser om att: ”tron rättfärdiggör genom sin aktivitet, genom sitt levande aktiva väsen...” eller att ”tron kan endast vara rättfärdiggörande under förutsättning att det är en aktiv och verksam tro” (*G Rosendal*, Lund 1930). Inte endast i själva omvändelsen fordrades en medverkan, utan denna medverkan fordrades för att rättfärdiggörelsen skulle förverkligas. (Se *Biblicum* 4/97, sid 154).

”... vi hävda däremot detta, att vi i egentlig och sann mening genom själva tron för Kristi skull räknas såsom rättfärdiga och är Gud välbehagliga. Och att rättfärdiggöras betecknar både att från att vara orättfärdiga göras rättfärdiga eller pånyttfödas och att förklaras för eller räknas såsom rättfärdiga – ty Skriften använder båda uttryckssätten – så vill vi först visa, att tron allena av en orättfärdig gör en rättfärdig, dvs mottager syndernas förlåtelse” (SKB, sid 114-115).

”Sålunda rättfärdiggöras vi genom tron allena, varvid vi med rättfärdiggörelsen förstå detta att från att vara orättfärdig göras rättfärdig eller pånyttfödas” (SKB, sid115).

Här ges inget utrymme för ett tredje tillstånd, antingen äger människan tron eller saknar hon den. Men även en svag och vacklande tro, är en tro som håller sig till Kristus. Och inom den ortodoxa lutherdomen har man alltid med kraft betonat: ”*Men utan tro är det omöjligt att behaga Gud*” (Hebr 11:6).

Litteratur:

Anders Nohrborg, *Den fallna människans salighetsordning, föreställd uti betraktelser över Kyrkoärets sön-och helgdagars evangelietexter*, Hässleholm, 1968.

Henrik Schartau, *Biblisk Katekes*, Uddevalla, 1955.

Carl Olof Rosenius, *Samlade Skrifter*, Stockholm, 1926.

Erik Wikström, *Ortotomisk Applikation*, Åbo, 1974.

Gunnar Rosendal, *Upplösningen av det juridiska föreställningskomplexet i evangelisk teologi*, Lund, 1930.

Tidskriften *Biblicum*, 2/79 sid 66, 3-4/80 sid 80,96. 2/81 sid 63, 3/83 sid 109.

Att översätta Bibeln

av Seth Erlandsson

De flesta vet att det är en grannlaga uppgift att till vårt språk tolka vad en människa säger på ett annat tungomål. Att tolka och översätta Bibelns språk är också en grannlaga uppgift. Här gäller det ju att förmedla Guds undervisning ”rent och klart” utan att dra ifrån eller lägga till. Vad Gud tydligt lär får inte genom våra tolkningar eller översättningar göras otydligt. Paulus betonar hur viktigt det är att Guds undervisning framförs tydligt. Han skriver med anledning av tungotalet i Korint: ”Om en trumpet ger en otydlig signal, vem gör sig då redo till strid? Så är det även med er. Om ni inte i ert språk talar begripliga ord, hur ska man då kunna förstå vad ni säger? Ni kommer att tala ut i tomma luften” (1 Kor 14:8-9).

I denna artikel ska jag beröra en tolkning av Nya testamentet till svenska som heter *Nya Levande Bibeln* (Internationella Bibelsällskapet Sverige, Herrljunga 2003). Denna utgåva av Nya testamentet använder en mycket modern och lättläst svenska. Målet för översättningsgruppen har varit att förmedla samma budskap och mening som i grundtexten utan att vara bunden till originaltextens ordval och form. I förordet skriver översättningsgruppen: Översättningen måste vara 1) ”*korrekt* – den ska återge exakt samma budskap som originalet. Inga tankar ska dras bort eller läggas till.” Den ska vara 2) ”*klar* – budskapet ska vara tydligt. För att en modern läsare klart ska förstå budskapet har vi ibland varit tvungna att fylla ut med nödvändig information som var självklar för de första läsarna.” Den ska vara 3) ”*naturlig* – vårt mål har varit att budskapet i den här boken ska nå fram till den som aldrig har läst Bibeln förut. Vi har därför försökt undvika sådana termer som numera bara används i religiösa eller kyrkliga sammanhang.”

Att exakt återge samma budskap som originalet och förmedla det tydligt och klart är en bra målsättning. Jag kan också konstatera att Nya Levande Bibeln (NLB) många gånger har lyckats omskriva (parafrasera)

bibliska sanningar på ett tydligt och naturligt sätt. Här några exempel på nya formuleringar i NLB:

- ”Från och med nu började Jesus tala till folket och säga: ’Lämna synden och vänd om till Gud, för han har kommit för att rädda människor och göra dem till sitt eget folk!’” (Matt 4:17). Ordagrant står: ”Från den tiden började Jesus predika och säga: Omvänd er! Himmeleriket är nära.”

- ”Oroa er alltså inte för morgondagen, utan lös problemen den dag de verkligen dyker upp. En dags bekymmer räcker mer än väl” (Matt 6:34).

- ”Nu vill också jag skriva ner allt i ordning för dig. Jag har noga gått igenom alla fakta ända från början, för att du ska förstå att du kan lita på alla de upplysningar du har fått. Här är min berättelse.” (Luk 1:3-4).

- ”Simon, min vän, alla hennes synder är förlättna. Det är därför hon visar så mycket kärlek. Men den som har fått lite förlåtet, visar lite kärlek” (Luk 7:47).

- ”En ond ande brukar attackera honom, så att han skriker och vrider sig i kramper tills han får fradga runt munnen. När attacken äntligen är över, har anden nästan tagit död på honom” (Luk 9:39).

- ”Ta inte med er några pengar, ingen väska och inga extra skor. Och ta väl vara på tiden, stanna inte på vägen för att prata” (Luk 10:4).

- ”Då fylldes cellen plötsligt av ljus, och en ängel från Herren stod där. Ängeln stötte Petrus i sidan och väckte honom och sa: ’Res dig upp, snabbt!’ Och i samma stund föll kedjorna från Petrus händer. Ängeln fortsatte: ’Ta på dig bältet och sandalerna’, och när Petrus gjort det, sa ängeln: ’Bra, svep nu om dig manteln och följ mig’” (Apg 12:7-8).

- ”Fram till denna punkt i Paulus tal hade folket lyssnat lugnt, men nu började de ropa: ’Döda honom! Se till att han försvinner! Han har ingen rätt att leva!’” (Apg 22:22).

Att fritt återge en texts tankar

Det kräver extra stor träffsäkerhet i bibeltolkningen när man vill återge en bibeltexts andliga sanningar korrekt utan att vara bunden vid dess formuleringar. Till skillnad från annan litteratur innehåller nämligen Bibeln undervisning om andliga ting som inte stämmer med vårt förmodade förnufts tankegångar. Människan har på grund av synden ett

förnuft som är lagiskt och sätter människan i centrum i stället för Gud. Vårt naturliga förnuft är helt främmande för Guds villkorlösa evangelium. I fokus kommer vad människan ska göra för att finna lyckan i stället för vad Gud av nåd har gjort och gör för oss människor. Därför saknas Bibelns rena evangelium i alla människogjorda religioner.

Bibelns budskap om hur en människa blir lycklig, får frid med Gud och räddas till himlen, vill vi gärna anpassa till förnuftets lagiska tänkande. Eftersom Bibeln lär att en människas avvisande av Guds nåd helt och hållet är hennes eget fel, vill förnuftet dra slutsatsen att en människas ja till Guds nådeserbjudande ytterst beror på henne själv. Omvändelsen, en människas övergång från otro till tro, kan ju inte uteslutande vara Guds verk, menar förnuftet. Svaret på frågan varför just en kristen blivit omvänd, blivit troende, kan låta så här: hon avgjorde sig till skillnad från de andra, hon lämnade sitt liv åt Jesus eller (för att tona ner människans insats lite) hon gjorde mindre motstånd än de andra. Dessa svar vittnar om hur man har skiftat fokus när det gäller orsaken till omvändelsen och trons nya liv: från Gud till människan, från Gud den helige Ande som skapar tron till människans hållning.

Vad lär då Bibeln? Den lär mycket tydligt att såväl Kristi frälsningsverk som upptändandet av tron på Kristus helt och hållet är Guds verk. Någon samverkan (synergism) med Gud kan inte ske förrän *efter* omvändelsen, *efter* det att trons nya människa har fötts. *Före* omvändelsen är vi ju andligt döda och blinda. Vi kan inte uppväcka oss själva från andlig död till andligt liv. Vi kan inte som andligt blinda göra oss andligt seende. Vi kan inte heller själva föda oss på nytt, lika lite som vi vid den första födelsen kunde medverka till vår födelse. Vi blir födda på nytt ovanifrån genom Guds evangelium, ”av vatten och Ande”. Paulus skriver: ”Också er har Gud gjort levande, ni som var döda genom era överträdelser och synder... Ty av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva, Guds gåva är det, inte på grund av gärningar, för att ingen ska berömma sig” (Ef 2:1,8-9). ”Om det var av nåd, så var det inte på grund av gärningar, annars vore nåden inte längre nåd” (Rom 11:6).

Guds lag sätter människan och hennes hållning i centrum. Otro, synd, ogudaktighet och fördömelse kännetecknar den gamla människan. Guds evangelium däremot, det glada budskapet om Guds nåd och frid med Gud för Kristi skull, sätter Guds gärningar och Kristi förtjänst

i centrum, inte människans hållning. Därför är det så viktigt att man inte blandar samman lag och evangelium när man översätter Guds ord och troget vill förmedla Guds tankar. ”Mina tankar är inte era tankar, och era vägar är inte mina vägar, säger HERREN. Nej, så mycket som himlen är högre än jorden, så mycket är mina vägar högre än era vägar och mina tankar högre än era tankar” (Jes 55:8-9).

Mot bakgrund av det ovan sagda blir nu frågan: Har Nya Levande Bibeln lyckats med sin lovvärda målsättning att exakt återge samma budskap som originalet, att inte dra bort eller lägga till några tankar? Låt oss se närmare på några texter:

- I Lukas 2:14 står det ordagrant ”frid på jorden till välbehagets människor”. Det grekiska ordet *evdokia* (välbehag, nåd) hör samman med Guds hållning mot oss tack vare Kristus. NLB skiftar fokus från Guds hållning till människornas hållning och översätter: ”frid på jorden, *till dem som gör Gud glad*”.

- I Lukas 3:3 står ordagrant: Johannes ”förkunnade omvändelsens dop till syndernas förlåtelse”. Detta parafrazerar NLB så här: Johannes ”undervisade överallt människorna om att de kunde få sina synder förlättna om de lämnade synden, vände om till Gud och lät döpa sig”. Här skiftas fokus. I stället för att behålla fokus på det glada budskapet om *vad Gud skänker* människorna i dopet, nämligen syndernas förlåtelse, sätts *vad som krävs av människorna* i centrum, ”att de kunde få sina synder förlättna om de ...”

- I Apg 2:39 står: ”Ty er gäller löftet och era barn och alla dem som är långt borta, så många *som Herren vår Gud kallar*” (SFB). I NLB lyder samma vers: ”För detta löfte från Gud gäller er och era barn. Ja, det gäller alla på hela jorden *som tackar ja till Herrens, vår Guds, inbjudan att få tillhöra honom*.” NLB fokuserar på människans hållning, att hon verkligen tackar ja till Herrens inbjudan. Grundtexten däremot fokuserar på Herrens handlande, det som skapar tro. Paulus kallar ofta de troende för ”de kallade”, dvs de som genom evangeliets kallelserop (”kom till mig, ta emot gratis, ät fritt och för intet”) gjorts till troende, till mottagare av Guds nåd.

- I Apg 7:8 står: ”Och han gav honom (Abraham) omskärelsens förbund.” I NLB utbroderas detta på följande sätt: ”Gud gav sedan Abraham instruktioner om att alla pojkar i varje familj skulle omskäras,

som ett tecken på att man accepterade det förbund Gud ingått med Abraham.” Här sker på nytt en förskjutning från Guds nådegärning till människans accepterande gärning. Gud frågar inte först efter Abrahams accepterande, innan han kallar honom och sluter omskärelsens förbund med honom. Först kommer Guds löftesord, Guds kallelse, Guds nådesförbund, Guds räddning. Sedan kommer uppmaningen: Lita på din Frälsare, överge honom inte, vänd dig inte till andra gudar! Lyssna till hans röst, inte för att han därigenom ska ingå förbund med dig och frälsa dig utan därför att han har frälst dig och ingått förbund med dig. Människan vill lätt vända på ordningsföljden: genom att hålla buden ska Gud rädda oss. Men först räddar Gud ett upproriskt och hårdnackat folk ”ut ur Egypten, ur trälomshuset”. Därefter uppmanas det räddade folket: Håll dig till mig, din Frälsare, ha inga andra gudar vid sidan av mig! Mose påminner folket: ”Du ska veta att det inte är för din rättfärdighets skull som HERREN, din Gud, har gett dig detta goda land till besittning, ty du är ett hårdnackat folk” (5 Mos 9:6). Paulus skriver: ”Kristus dog i vårt ställe, medan vi ännu var syndare” (Rom 5:8) och Johannes: ”Vi älskar därför att han först har älskat oss” (1 Joh 4:19).

• I Rom 1:17 står: ”Rättfärdighet från Gud uppenbaras i evangelium, av tro till tro” (SFB). Evangeliet handlar om hur vi som är orättfärdiga i oss själva räknas som rättfärdiga tack vare Kristi ställföreträdande gottgörelse för oss. Detta glada budskap är ”Guds kraft (grekiska *dýnamis*, samma ord som vårt ’dynamit’) till frälsning” (Rom 1:16). Gud är den som genom evangeliet om Kristus gratis erbjuder oss den rättfärdighet som lagen kräver för evigt liv, liv i gemenskap med Gud. Därför har evangeliet kraft att skapa tro. Vår rättfärdighet, den som håller inför Guds heliga granskning, är ”av tro till tro”, dvs av tro från början till slut, en gåva som vi syndare fått ta emot av nåd allena. Paulus skriver i Rom 4:4-5: ”Den som har gärningar att peka på får sin lön, inte av nåd utan som något han har förtjänat. Men den som utan att bygga på gärningar *tror på honom som förklarar den ogudaktige rättfärdig*, honom räknas hans tro till rättfärdighet.”

I INLB står: ”Det glada budskapet visar att vi genom att helt och fullt tro på Jesus kan bli skuld fria inför Gud” (Rom 1:17). Här skiftas fokus från evangeliets glada budskap och förmåga att frälsa till en anvisning

om vad *vi* måste göra: vi måste ”helt och fullt tro på Jesus”. Om vi gör det, *kan* vi bli skuldfria inför Gud. Det finns en möjlighet för oss att skapa skuldfrihet. Genom att på detta sätt blanda in krav i evangeliet, omintetgjörs evangeliet och dess kraft att skapa tro. Frälsningen blir 90% Guds verk och 10% mitt. Jag kan aldrig säkert veta om mina 10% räcker, om jag tror riktigt ”helt och fullt”. Min frälsning blir till en del beroende av mina gärningar.

- Genom en fokusförskjutning petar NLB ibland in orden ”kan” och ”en möjlighet” utan något som helst stöd i grundtexten. Några exempel: ”Vi *kan* bli skuldfria inför Gud genom att tro på Jesus Kristus” (Rom 3:22). ”Nu har han gett oss en *möjlighet* som vi inte förtjänar” (Rom 3:24). Evangeliet, som handlar om en underbar *verklighet* tack vare Kristi död och uppståndelse, frid med Gud och syndernas förlåtelse, blir bara en *möjlighet*. Men otron förkastar inte bara en möjlighet utan en verklighet som vår Frälsare har åstadkommit genom att offra sig själv för oss. Därför är otron en så allvarlig sak, det enda som fördömer. ”Den som tror på honom blir inte dömd, men den som inte tror är redan dömd, eftersom han inte tror på Guds enfödde Sons namn” (Joh 3:18).

- I Rom 3:28 står: ”Vi hävdar att människan förklaras rättfärdig genom tro, utan laggärningar.” I NLB lyder samma vers: ”Vi är nämligen övertygade om att människor blir skuldfria inför Gud *på grund av sin tro*, och inte genom att de *försöker* lyda allt som står i Moses lag.” I grundtexten står inte ”på grund av sin tro” och inte heller ”försöker lyda”. Tron är inte grundvalen för att Gud förklarar oss skuldfria (rättfärdiga) utan grundvalen är Kristus och hans ställföreträdande gottgörelse, det som skapar tro och som tron tar emot och förlitar sig på. Guds frikännande domsutslag (= rättfärdiggörelsen) grundar sig uteslutande på Guds kärlek och Kristi förtjänst, inte också på en tredje orsak: vår tro och kärlek. Detta oförtjänta domsutslag har makt att upptända tro och kärlek i våra hjärtan. *Om det som är en följd av Guds frikännande dom görs till en förutsättning för den, hamnar människan i en omöjlig knipa*. Dessutom kräver lagen fullkomlig kärlek till Gud och medmänniskorna, inte bara att vi ”försöker” lyda allt i Guds lag.

- När Guds evangelium upptänt tro i en människas hjärta, tar Guds Ande sin boning i henne och hon får ett nytt sinne som i allt vill ära

Gud och göra goda gärningar. Men detta nya sinne är inte allenarådande i den troendes kropp. Hennes gamla natur, köttet, finns också där och motarbetar den nya människan, det nya sinnets vilja. Paulus skriver: "Köttet söker det som är emot Anden och Anden söker det som är emot köttet. De två strider mot varandra för att hindra er att göra det ni vill" (Gal 5:17). NLB parafraiserar detta ställe korrekt: "Er mänskliga vilja vill ju få er att göra det som är ont, medan Guds Ande vill få er att göra det som är gott. Det är en strid som ständigt pågår inom er, och som hindrar er att göra det ni vill." I Rom 7:14-25 skriver Paulus om samma sak. "Jag vet att i mig, det vill säga i mitt kött, bor inte något gott. Viljan (dvs den nya viljan genom trons upptändande) finns hos mig, men att göra det goda förmår jag inte ... Jag vill göra det goda (genom min inre, nya människa), men det onda finns hos mig (i mitt kött). Till min inre människa gläder jag mig över Guds lag, men i mina lemmar ser jag en annan lag, som ligger i strid med lagen i mitt sinne (min nya människas sinne) och som gör mig till fånge under syndens lag i mina lemmar. Jag arma människa! Vem ska frälsa mig från denna dödens kropp? Gud vare tack, Jesus Kristus, vår Herre!" (v 18, 21-25). NLB har en märklig översättning av vers 23: "Men en annan lag styr min kropp och mina handlingar. Denna syndens lag som finns inom mig *krigar mot mitt eget förnuft* och gör mig till sin fånge." NLB tolkar "mitt sinne", dvs den troendes nya sinne, som "mitt eget förnuft". Men människans eget förnuft har ett köttsligt sinnelag och är tvärtom i samklang med "syndens lag som finns inom mig". Paulus avslutning "Alltså tjänar jag själv med mitt (nya) sinne Guds lag, men med köttet tjänar jag syndens lag" (v 25) blir i NLB något helt annat genom att den troendes nya sinne förväxlas med människans förnuft. Så här står det i NLB: "Annars skulle jag ha *fortsatt* (finns inget "fortsatt" i grundtexten) att *med mitt förnuft* hålla fast vid Guds lag, medan jag i min mänskliga natur var slav under syndens lag."

- I Ef 2:6 står: "Ja, han har uppväckt oss med honom och satt oss med honom i den himmelska världen, *i Kristus Jesus*." Här talar Paulus uteslutande om vad Gud i sin stora nåd har gjort med oss. Men i NLB skiftas fokus till människans gärning som orsak till att vi som var andligt döda har gjorts andligt levande: "Han har uppväckt oss från de döda tillsammans med Kristus och har gett oss en plats i himlen, *eftersom*

vi lever i gemenskap med Jesus Kristus.” Här förväxlas på nytt orsak och verkan. När det sedan i vers 8 heter ”*av nåden är ni frälsta genom tron*”, blir det i NLB: ”Ni är alltså räddade därför att Gud i sin godhet förlät er *på grund av er tro på Kristus.*” Tron görs till förlåtelsens orsak. Men förlåtelsen finns före tron uteslutande tack vare Kristus och räcks fram till syndaren. Denna oförtjänta gåva har makt att skapa tro, att göra syndaren till en mottagare av syndernas förlåtelse.

• I Upp 19:8 står: ”Åt henne (Kristi brud) har givits att klä sig i skinande, rent linnetyg. Linnetyget är de heligas rättfärdighet” (på grekiska *ta dikakāmata* ”frikännande domslut”). Det skinande linnetyget har getts åt bruden, det är inte något som bruden har förtjänat. Med detta linnetyg menas Guds frikännande domslut, att Gud förklarar syndare rättfärdiga på grund av Kristi ställföreträdande gottgörelse. Men i NLB parafraseras denna vers så här: ”Gud har gett henne rätt att klä sig i skinande vitt, fint linnetyg. Och det fina linnetyget är *en bild på att bruden, alla som tillhör Gud, har följt hans vilja.*” Det som är Guds gåva och själva evangelium blir här i stället de troendes gärning, som ger dem ”rätt” att bära vitt, fint linnetyg.

Guds utkorelse till frälsning

När Nya testamentet talar om den eviga utkorelsen blir det tydligt att vår frälsning till 100 % är Guds verk. Men, som vi tidigare påpekat, mänsklig logik och förnuft opponerar sig och vill på något sätt få utrymme för människans medverkan till frälsningens under. Nåden tillåts visserligen vara en nödvändig och viktig förberedelse, men det som slutligen avgör vår frälsning vill förnuftet tillskriva någonting som människan gör.

Bibeln lär förvisso ingen dubbel utkorelse, dvs dels en utkorelse till frälsning och dels en utkorelse till fördömelse. Det är till ingen del Guds fel att människor avvisar Guds nåd i Kristus och går evigt förlorade. Det är helt och hållet människans fel. Likväl är det helt och hållet Guds förtjänst att människor kommer till tro på Jesus Kristus, bevaras i tron och inte drabbas av någon fördömelse. Ingen troende kan berömma sig inför Gud och säga: Att jag är troende till skillnad från andra beror på att jag är bättre än andra, att jag har gjort mig mer förtjänt av Guds benådning än andra, att jag hjälpt till med att uppväckas från död till liv, att jag bidragit till min födelse, min nya födelse. Tvärtom måste den

troende bekänna: Hade frälsningen berott på mig så hade jag fortfarande varit andligt död och blind. Jag har lika lite som det förlorade fåret i Jesu liknelse kunnat resa mig upp och rädda mig själv. Med Daniel bekänner den troende: ”Vi har syndat och gjort orätt, varit ogudaktiga och upproriska. Vi har vänt oss bort från dina bud och föreskrifter. Vi har inte lyssnat till dina tjänare profeterna, som talade i ditt namn till våra kungar, furstar och fäder och till allt folket i landet. Du, Herre, är rättfärdig, men vi har dragit skam över oss” (Dan 9:5-7). De troendes lovsång inför tronen och Lammet handlar uteslutande om Guds oförtjänta nådegärningar. De utvalda ger Gud och Lammet hela äran för sin frälsning.

Låt oss se på några bibelställen som talar om de troendes utkorelse:

- I 1 Tess 1:4 skriver Paulus: ”Vi vet att ni bröder, Guds älskade, är *utvalda av Gud.*” Efter att ha lärt känna det glada budskapet om Kristus, genom vilket trons under har skett, kan den troende konstatera: Det är ett oförtjänt Guds under att jag som var andligt död har förts från död till liv, från mörker till ljus. Det beror uteslutande på Guds nåd. Jag har inte utvalt Gud (och kunde det inte heller i mitt andliga mörker), utan det är Gud som har utvalt mig och det långt innan jag föddes. Paulus påminner ofta de troende om Guds utkorelse när de är bekymrade och anfäktade. De uppmuntras i sin nöd att se på Kristus och får motta den underbara trösten att deras salighet inte är lagd i deras egen hand utan vilar i Guds nådefulla utkorelse. Men så här tolkar NLB samma bibelställe: ”Kära syskon, Gud älskar er, och vi vet *att ni har tackat ja till hans inbjudan att få tillhöra honom.*” Här är utkorelsens tröst borta. Människan får söka tröst i sitt eget ja till Gud, inte i Guds ja till henne.

- Paulus skriver i Efesierbrevet 1:4 att Gud ”*innan världens grund blev lagd* har utvalt oss i honom (Kristus) för att vi skulle vara heliga och fläckfria inför honom”. Orsaken till trons upptändande och att den troende blir bevarad i tron som Guds heliga barn för Kristi skull finns inte hos människan. ”Innan världens grund blev lagd” skedde utkorelsen. Detta ställe tolkar NLB så här: ”Redan innan världen skapades, hade ju Gud i sin kärlek bestämt, *att den som lever i gemenskap med hans Son* får tillhöra honom och en dag stå inför honom utan skuld.” Enligt denna tolkning blir Guds utkorelse ingen utkorelse utan endast en bestäm-

melse om att den troende ska få tillhöra honom och en dag stå skuldfri inför Gud, om han uppfyller kravet att leva i gemenskap med Kristus. Utkorelsen, som hör till evangeliets område (vad Gud har gjort och gör för vår frälsning), har förvandlats till något som hör till lagens område (vad människan måste göra).

- I Rom 8:29 skriver Paulus: ”Ty *dem som han i förväg har känt som sina* har han också *förutbestämt* till att formas efter hans Sons bild.” Samma ställe lyder i NLB: ”Och det goda Gud vill, är att vi ska bli lika Jesus, hans Son. Gud bestämde nämligen redan från början att *de som tackade ja till att få tillhöra honom*, skulle bli lika Jesus.” Fokus har nu förskjutits från vad Gud har gjort för de troende långt före deras tro till vad den troende människan gör, och orsaken till den troendes tro har tappats bort.

- När Paulus i Rom 11:5 talar om ”*en rest som Gud har utvalt av nåd*”, skriver NLB: ”en liten del har tackat ja”. Återigen förskjuts fokus från Guds verk till människans. Rom 11:7 lyder: ”Vad följer då av detta? Jo, vad Israels strävar efter har det inte uppnått. *De utvalda har nått det, men de andra har blivit förstockade.*” Samma vers lyder i NLB: ”Alltså, det som Israels folk sökte så ivrigt efter, att bli skuldfria inför Gud, det uppnådde de aldrig. Denna skuldfrihet gavs istället åt *den lilla grupp som har tackat ja till Guds inbjudan att få tillhöra honom.* De andra blev döva och blinda för vad Gud ville.” NLB ersätter ”de utvalda” (de som Gud utvalt) med ”de som har tackat ja”.

- NLB suddar inte ut varje ställe som talar om Guds utkorelse som orsak till tron och den eviga saligheten. När det i Apg 13:38 står ”och de kom till tro, så många som var bestämda till evigt liv”, parafrazerar NLB korrekt: ”och alla som var utsedda till evigt liv började tro”.

Det är inte förvånande att Bibelns lära om den eviga utkorelsen ofta blir förvanskad. Som vi tidigare nämnt kommer vårt mänskliga förnuft till korta inför Guds visdom, dit utkorelsen hör. Paulus avslutar sin undervisning om utkorelsens hemlighet med orden: ”O vilket djup av rikedom och vishet och kunskap hos Gud! Hur outgrundliga är inte hans domar och hur outrannsakliga hans vägar” (Rom 11:33). Enligt förnuftets logik finns bara två möjligheter när det gäller utkorelsen: Antingen måste utkorelsen vara dubbel, dvs dels en utkorelse till salighet, dels en utkorelse till fördömelse. Eller också måste såväl saligheten

som fördöms vara beroende av vad människan gör. Men Bibeln lär att Gud utkorat de utvalda ”innan världens grund blev lagd” (Ef 1:4) och uteslutande ”enligt sin viljas behag” (på grekiska *katá tén evdokían tou thelá matos avtoú*) på grund av sin kärlek och Kristi förtjänst. ”I sin kärlek har han genom Jesus Kristus förutbestämt att vi skulle tas upp som hans barn enligt sin viljas behag” (Ef 1:5).

Om man utgår ifrån de bibelställen som säger att Gud har utkorat sina troende barn till evigt liv, då måste det också vara Gud som är orsak till att de övriga inte tror och drabbas av den eviga fördömsen. Så resonerar förnuftet. Calvin, som i sina bibelutläggningar ofta resonerar utifrån förnuftets logik, drog denna slutsats. Den ledde till hans obibliska lära om en dubbel predestination.

Om man i stället utgår ifrån de bibelställen som talar om Guds allmänna nådevilja och att fördömsen beror på människans nej till denna nåd, då måste människans frälsning bero på hur människan förhåller sig till Guds nådiga inbjudan. Orsaken till tron och den eviga saligheten måste då vara att vissa människor ”låter sig dragas”, gör mindre motstånd och tackar ja till Guds nåd. Så resonerar man om man låter mänsklig logik överordnas den Guds vishet som uppenbaras i Bibeln.

Hur kan man komma ifrån de bibelställen som talar om Guds utkorelse till barnskap, en utkorelse som bara grundar sig på Guds barmhärtighet och Kristi förtjänst, inte dessutom på någonting hos människan? Ett vanligt sätt är att likställa utkorelsen med Guds allmänna nådevilja. Det leder till den märkliga läran om en allmän utkorelse. Men, som vi redan sett, Guds allmänna nådevilja och Guds utkorelse är inte samma sak. Evangeliets nåd gäller alla. ”Gud vill att alla människor ska bli frälsta”, ”*men få är utvalda*”. Om de utvalda säger Jesus: Falska profeter ska träda fram och göra stora tecken och under för att om möjligt bedra ”*även de utvalda*” (Matt 24:24). Och om Människosönens återkomst säger han: ”Med starkt basunljud ska han sända ut sina änglar, och *de ska samla hans utvalda* från de fyra väderstrecken, från himlens ena ända till den andra” (Matt 24:31).

Ett annat sätt att kombinera utkorelsen med förnuftets tanke att frälsningens slutliga avgörande skulle bero på människan ser ut så här: Med utkorelsen menas att Gud i förväg har sett vilka som kommer att säga ja till evangeliets inbjudan. Man likställer utkorelsen med Guds allveten-

het och allseende. På så vis blir inte utkorelsens grund uteslutande Guds barmhärtighet och Kristi förtjänst utan dessutom något hos oss.

NLB undviker som vi sett grundtextens ordval ”de utvalda” och ersätter det med ”de som tackat ja till Guds inbjudan” eller något liknande. Men utväljelsen eller utkorelsen handlar om vad Gud har gjort långt innan människan fanns, inte vad människan gör. Därför passar ordet ”utvald” inte in vid en fokusering på människans ställningstagande. Jesu ord ”Många är kallade, men få utvalda” (Matt 22:14) blir i NLB ”Många är de som är inbjudna av Gud, men *få tackar ja och får tillhöra honom.*” När Paulus enligt Romarbrevet 8:33 frågar: ”Vem kan anklaga *Guds utvalda?*”, parafrazerar NLB denna fråga så här: ”Om någon anklagar oss som har tackat ja till Guds inbjudan att få tillhöra honom, vad spelar det för roll?” Insamlandet av Människosonens ”utvalda” vid Kristi återkomst blir ”de ska samla ihop *alla dem som har tackat ja till Guds inbjudan att få tillhöra honom*” (Matt 24:31).

En kristen behöver både lag och evangelium. Guds lag visar henne att hon i sig själv saknar den fullkomliga kärlek till Gud och medmänniskor som krävs för ett evigt liv med Gud. Endast Guds rena evangelium ger henne gratis det som lagen kräver. Ett villkorat evangelium håller kvar henne i ett lagiskt tvång och blir ingen verklig tröst när synden känns svår. Därför är det så viktigt att läran om utkorelsen inte anpassas till förnuftets logik och skiljs från det rena evangeliet. För en kristen som håller på att svikta i sin tro när olika bekymmer och svårigheter tornar upp sig, är den eviga utkorelsen i Kristus en underbar tröst. ”Vad min Fader har gett mig är större än allt, och ingen kan rycka dem ur min Faders hand” (Joh 10:29). Den eviga utkorelsen ska endast sökas i Kristus och i hans heliga evangelium och den hjälper de kristna att med glädje och tillförsikt se på Kristus mitt i en ond och hotfull värld.

Utkorelsen förvanskas och missbrukas om den för bort ifrån Kristus till en falsk sorglöshet eller används till oroande spekulationer om huruvida den eller den är utkorad. Då har den brutits loss från evangeliet som inte oroar utan ger tröst till kristna som är svaga i sig själva. Guds trösterika utkorelse ger Gud all ära och berömmelse. Paulus avslutar sin undervisning om utkorelsen i Rom 9-11 med orden: ”Av honom, genom honom och till honom är allting. Honom tillhör äran i evigheter, amen” (11:36).

Tillagda ord

Utförliga parafraaser kan ibland på ett lättfattligt sätt tydliggöra vad som faktiskt står i Bibelns grundtext. Men tillfogade eller borttagna ord kan också lätt förändra textens verkliga innehåll. Låt oss se på ytterligare några texter:

- I Rom 10:4 står det: ”Ty Kristus är lagens slut, till rättfärdighet för var och en som tror.” Lagen kräver fullkomlig rättfärdighet och den som tror på Kristus får sig tillräknad den rättfärdighet som lagen kräver. Därmed är lagens krav uppfyllda. Kristus är lagens slut. I NLB lyder samma vers: ”Men sedan Kristus kom, är Moses lag inte längre vägen till räddning, eftersom var och en nu kan bli skuldfri inför Gud genom att tro på det Kristus har gjort för oss.” Genom tillägget av ordet ”nu” låter det som om Gamla och Nya testamentet lär ut olika frälsningsvägar. Men det finns bara en väg till frälsning för syndare alltifrån syndafallets dag. Också under gamla förbundets tid var den enda frälsningsvägen den utlovade Frälsaren och hans ställföreträdande försoningsoffer. Genom en rad dagliga offer inpräntades under gamla förbundets tid att synden måste ställföreträdande sonas. Utan det oskyldiga och felfria lammets blod kunde ingen bestå inför Gud. Alla gamla förbundets försoningsoffer förebildade och pekade fram emot Kristi uppfyllelse av gamla förbundets förebilder och löftesord. Tron på honom som skulle komma och tron på honom som har kommit har samma trosföremål. Inte heller under gamla förbundets tid kunde laggärningar frälsa någon, för ingen kunde hålla lagen fullkomligt. Paulus framhåller detta med hänvisning till 5 Mos 27:26: ”Men alla som håller sig till laggärningar är under förbannelse. Det står skrivet: *Under förbannelse står den som inte håller fast vid allt som är skrivet i lagens bok och gör därefter*” (Gal 3:10).

- I Gal 3:27 skriver Paulus: ”Alla ni som har blivit döpta till Kristus har blivit iklädda Kristus.” I dopet sker ett stort under: en syndig människa blir ”iklädd Kristus”. Det betyder att Kristus likt en heltäckande klädnad täcker över all vår synd och vi blir helt övertäckta med och tillräknade Kristi rättfärdighet. NLB omformulerar denna vers så här: ”Om ni är döpta in i gemenskapen med Kristus, har ni ju blivit lika Kristus själv.” Genom att ändra ”blivit iklädda Kristus” till ”blivit lika Kristus själv” kommer det inte tydligt fram att det är Gud som handlar

i dopet. Den döpte *blir* döpt och *blir* iklädd Kristus. En kristen tycker sig inte vara särskilt "lik Kristus" men äger en stor tröst i att ha blivit "iklädd Kristus".

I Tit 3:4-5 uttrycker Paulus dopets stora och oförtjänta gåva så här: "När Guds, vår Frälsares, godhet och kärlek till människorna uppenbarades, *frälste han oss*, inte för rättfärdiga gärningar som vi hade gjort, utan på grund av sin barmhärtighet, *genom ett bad till ny födelse och förnyelse i den helige Ande.*" Dopet är inte vår gärning utan det är Gud som föder oss på nytt och ger oss ett nytt liv genom den helige Ande. Jesus hade talat om detta med Nikodemus och sagt: "Den som inte blir född av vatten och Ande kan inte komma in i Guds rike" (Joh 3:5). NLB återger Tit 3:4-5 så här: "Men mitt i allt detta visade Gud sin godhet och kärlek till oss människor och räddade oss. Det var inte för att vi handlade rätt och följde hans vilja som han räddade oss, utan därför att han hade medlidande med oss. Genom sin heliga Andes kraft lät han oss födas en gång till, han tvättade bort våra synder och gav oss en ny start i livet." NLB får med helt riktigt att Paulus talar om en ny födelse men tappar bort ordet "bad" (till ny födelse), dvs dopet.

• I 1 Kor 10:16 skriver Paulus följande om nattvardens vin och bröd: "Välsignelsens bägare som vi välsignar, är den inte gemenskap med Kristi blod? Brödet som vi bryter, är det inte gemenskap med Kristi kropp?" Här klargörs att välsignelsens bägare inte bara innehåller vin utan att det är förenat med Kristi blod och att brödet inte bara är bröd utan är förenat med Kristi kropp. Den grekiska grundtexten använder ordet *koinônia* ("gemenskap, förening") om gemenskapen/föreningen mellan vinet och Kristi blod respektive brödet och Kristi kropp. I NLB lyder denna vers i stället så här: "När vi firar minnet av att Kristus dog för oss, och tackar Gud för bägaren med vin, har vi då inte gemenskap med Kristus, han som offrade sitt blod för oss? Och när vi bryter brödet, har vi då inte gemenskap med Kristus, han som lät sin kropp brytas sönder för oss?" NLB gör här både uteslutningar av ord och långa tillägg. *Vinets* gemenskap med Kristi blod och *brödets* gemenskap med Kristi kropp ändras till *vår* gemenskap med Kristus. "Kristi *blod*" och "Kristi *kropp*" ändras till "Kristus".

• I Hebr 9:28 står det: "så blev Kristus offrad *en* gång för att bära många synder, och han ska *en andra gång* träda fram, inte för att bära

synd utan för att frälsa dem som väntar på honom.” Kristi försoningsverk är fullbordat en gång för alla och nu sitter Jesus Kristus på Faderns högra sida och manar gott för oss. ”Denne Jesus som har blivit upptagen från er till himlen ska komma igen på samma sätt som ni har sett honom fara upp till himlen” (Apg 1:11). När Kristus återkommer, ska han samla alla folk inför sig och hålla dom (Matt 25:31-46). Denna dag blir ingen jämmerns dag för Guds barn utan en stor glädjedag, den slutliga befrielsens dag. Det finns nämligen ”ingen fördömelse för dem som är i Kristus Jesus” (Rom 8:1). De troende ser ivrigt fram emot Kristi återkomst.

NLB lägger till ordet ”ändå” i sin översättning av Hebr 9:28: ”Därför dog också Kristus bara en gång, för att ta straffet för människornas synder. Men Kristus ska *ändå* komma till jorden en andra gång ...” Detta tillagda ”ändå” har förmodligen att göra med den uppfattning som uttrycks i NLB:s förord till Uppenbarelseboken: ”Boken handlar också om att Jesus ska komma tillbaka för att regera på jorden.” Den återkomst som Bibeln talar om, återkomsten på den yttersta dagen (Matt 25), blir därmed inte den *andra* utan den *tredje*. Men en återkomst före den yttersta dagen är främmande för den apostoliska och nicenska tron. Där heter det: ”uppstigen till himmelen, sittande på allsmäktig Gud Faderns högra sida, därifrån igenkommande till att döma levande och döda” (den apostoliska trosbek.), ”stigit upp till himmelen och sitter på Faderns högra sida; därifrån igenkommande i härlighet till att döma levande och döda” (nicenska trosbek.).

- Om de troende säger Hebreerbrevets författare: ”Ni har inte kommit till ett berg som man kan ta på ... Nej, *ni har kommit* till Sions berg och den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem” (Hebr 12:18, 22). NLB gör långa tillägg och skriver: ”Gud har talat till er, men inte så som han talade till Israels folk. Ni står inte vid ett berg här på jorden ... Nej, *ni har blivit inbjudna att komma* till Sions berg, till det nya Jerusalem, staden som finns i himlen hos Gud, han som ger liv.” Förutom ett inledande långt tillägg ersätter NLB ”ni har kommit till” med ”ni har blivit inbjudna att komma till”. Det som redan har skett och är en andlig verklighet redan nu för de troende, görs om till en inbjudan till något som ännu ej har skett. Också ”den första uppståndelsen”, en andlig verklighet som syftar på att tron tänts, att andligt döda människor har uppväckts till andligt liv, uppfattas av NLB som något

som ännu ej har skett. När det i Upp 20:6 står ”Salig och helig är den som *har del i den första uppståndelsen*”, skriver NLB: ”Lyckliga är de som tillhör Gud och som *får vara med om den första uppståndelsen.*”

Sammanfattning

Översättningsgruppen bakom Nya Levande Bibeln har tagit itu med ett svårt och omfattande arbete. Deras arbetsinsats och målsättning måste berömmas. Av de tre delmålen har två uppfyllts tämligen väl: att bruka ett språk som är naturligt för läsaren och att klart förmedla det budskap som man uppfattar som grundtextens tankar. Den första målsättningen, att översättningen ”ska återge *exakt samma budskap som originalet*” och att ”*inga tankar ska dras bort eller läggas till*” har tyvärr inte uppfyllts. När man vill ta fasta på originalspråkets tankar utan bundenhet vid textens egna ord och formuleringar, är risken stor att andra tankar läses in i texten. Förnuftets sätt att tänka har bl a påverkat NLB:s parafraiserande omskrivningar av centrala texter om tro och omvändelse, utkorelse och frälsning. Det har lett till en fokusförskjutning som riktar läsarens blick mot vad människan måste göra, när texten i stället trösterikt talar om vad Gud i sin nåd har gjort för henne.

Litteratur

HANDBOK FÖR LIVET

Internationella Bibelsällskapet

2160 sidor.

Det Internationella Bibelsällskapet har enligt egna ord utfört en ”idé-mässig överföring och lätt bearbetning av The Life Application Study Bible” (s. IV). Denna engelska studiebibel utges av en evangelikalt kristen press som heter Tyndale, vilka i huvudsak ger ut litteratur i reformert anda. Både den engelska titeln och den svenska ger en indikation på vad det är för ambition som ligger bakom verket. Målet är att tillhandahålla en lättbegriplig modern Bibelöversättning och att i samband med detta också erbjuda hjälp till förståelse och tillämpning av de Heliga texterna i det kristna livet. Det kan nog sägas vara en lovvärd ambition. Den mest intressanta frågan blir förstås huruvida *Handbok för Livet* lyckas med denna föresats och det blir också intressant att utvärdera dess kvalitet överlag. Lyckas föresatsen? Nja blir svaret. Det finns goda sidor hos boken, men det finns även allvarliga svagheter som bör påpekas. Så låt oss då ta en titt på *Handbok För Livet*.

Handbok För Livet består i grunden av en Bibel i Levande Bibeln översättning. Till denna har en mängd noter samt en del studiematerial med hjälpmedel lagts till. Noterna syftar till att utföra tre saker (s. 4 NT). För det första ska de erbjuda förklaringar av bibelställena, för det andra genomföra överbryggningsfrågor från omedelbar kontext till en mer nutida och för det tredje att redogöra för tillämpningar. Som vi ser ligger en stark vikt på att göra det bibliska budskapet så relevant och tydligt som möjligt för en modern läsare. Även studiematerialet har ett likartat syfte. Studiematerialet är ungefär av samma omfattning som det brukar vara i Studiebiblar. Precis som i de flesta studiebiblar finns det inledningar till bibelböckerna samt flera kartor som hjälper läsaren att förstå texten. Dessutom finns ett flertal faktarutor där läsaren kan få reda på saker som ”Likheter mellan Josef och Jesus” (s. 83 GT) och ”Händelser som även återges på annan plats i Bibeln” (s.727 NT) som visar samband mellan GT och Uppenbarelseboken, samt mycket annat intres-

sant. Utöver faktarutorna finns ett flertal personporträtt där olika viktiga bibliska personer (som Adam, Noa, Jeremia, Petrus m.fl.) beskrivs och hänvisningar till relevanta bibeltexter finns samlade.

Bokens layout kan vid en första anblick upplevas något rörig, men vid närmare studium finns vissa förtjänster. De olika hjälpmedlen hamnar ofta i anslutning till lämpliga texter. Sammantaget är layouten godkänd och fungerar väl. Det finns ett register över var olika faktarutor och kartor. Likaledes finns ett system med hänvisningar till relaterade bibeltexter ute i sidomarginalen. Något som däremot saknas är en konkordans, vilket är något som bör ingå i en studiebibel. I alla fall en mindre sådan bör finnas med. Sammantaget är boken godkänd ur en praktisk studiesynvinkel även om konkordansen saknas. Till viss del kompenseras denna brist av hänvisningar och referenser i studiematerialet.

Vi ska förvisso inte i denna recension utföra någon utförlig utvärdering av Levande Bibel översättningen, men det kan vara lämpligt med några korta observationer kring den. Översättningen verkar inte vara utförd från bibelkritikens premisser utan snarare utifrån modernt evangelikala premisser. Översättningsfilosofin är meningsorienterad med en stark inriktning på modernt språk. Personligen tycker jag att Levande Bibel översättningen ur läsesynpunkt är acceptabel men tycker bättre om både Svenska Folkbibeln och Bibel 2000¹ ur rent språklig synvinkel. Den Levande Bibeln är mer ojämn än dessa. Dess översättning fungerar bäst när det gäller berättande och historiska texter medan poetiska texter ofta förlorat estetiska kvaliteter. En annan märklighet är att poetiska texter har eget format när de ligger inbakade i historiska böcker (Exempelvis Moses sång i 5 Mos) medan de återges i samma format som historisk text när de ingår i böcker som i huvudsak består av poetisk eller profetisk text som Psaltaren och Jesaja. Kanske beror det på utrymmesöverväganden, men hur som helst förminskar det läsoplevelsen. Något man bör betänka är om den starka tonvikten på modernitet i språket har lett till bristfälliga översättningar. Såvitt jag känner till är Levande Bibeln (eller dess engelska föregångare) inte något som används särskilt ofta i sammanhang där en noggrann och precis exeges är ändamålet,

¹ Bibel 2000 har förstås andra grava brister som de flesta läsare av *Biblicum* nog är väl bekanta med. Se exempelvis Seth Erlandssons *Hur skall Bibeln översättas* utgiven av XP Media 1999.

vilket får mig att ha vissa tvivel på dess kvalitet. Det har även, för ett antal år sedan, framförts kritik mot tidigare utgåvor av Levande Bibeln i *Biblicum*².

När läsaren bläddrar i *Handbok För Livet* upptäcker han mycket snart att de som utformat studiebibeln i hög grad efterlevt sina målsättningar. Fokuseringen på att göra texten relevant och att peka ut möjliga tillämpningsområden idag är påtaglig. I många fall är det intressanta och tänkvärda noter som är nyttiga att ta del av. De ökar förståelsen av bibeltexten och de är ofta inspirerande. Läsaren får kunskap om sammanhanget som är värdefull samtidigt som noterna ofta lyckas i försatsen att göra det bibliska budskapet konkret och begripligt i modern kontext. Det kan förvisso ifrågasättas om det är lämpligt att ha modern relevans som huvudändamål när en studiebibel utformas. En del andra saker hamnar nämligen i skymundan. *Handbok För Livet*, med sin knappa akademiska information är exempelvis knappast lämplig som studiebibel för en pastors- eller teologistudent. Det finns föga av diskussioner kring författarskap, dateringar och sådant. Men den här studiebibeln är nog snarare inriktad till lekmannen, och en kritik av akademiska tillkortakommanden kanske är mindre relevant. Till de positiva egenskaper som kännetecknar *Handbok För Livet* kan det nämnas att den i flera fall förklarar bibelställen som kan förefalla märkliga för en modern läsare på ett förtjänstfullt sätt. Ett exempel på detta är noterna till 2 Mos 4:24-26.

Det märks att studiebibeln är skriven av evangelikalt kristna med rötter i amerikansk väckelsekristendom. Det går att se dels på noterna och övrigt material visar på en hög grad av respekt för den heliga skrift. Men det går också att se på olyckliga sätt genom att de villolärer som typiskt hör till evangelikal kristendom skiner igenom. Detta sker ibland på ett väldigt påtagligt sätt, och ibland mer tve tydigt. Grovt talat kan vi skapa två klasser av falsklära i *Handbok För Livet*. Den första klassen inberiper de flesta läror som historiskt sett varit omstridda i den bibelkonservativa protestantismen som helhet såsom sakramentsläran och eskatologin. Här intar *Handbok För Livet* en typisk modern evan-

² Se artikeln *Bibelöversättning och Bibeluttolkning* i Tidskriften *Biblicum* nr 3-4, 1979 sid. 109. Finns utlagd på Internet: <http://lbk.cc/biblicum/19793403.htm>.

gelikal position. Noterna till Upp 20:2-4 redogör kortfattat för de olika ståndpunkterna som olika protestantiska teologer tagit, exempelvis nämns beskrivs premillennialismen, amillennialismen och postmillennialismen (dock ej benämnda med dessa titlar explicit) som möjliga uppfattningar som kristna kan ha. Typiskt också för denna evangelikala teologi är den likgiltiga ekumenismen, för enligt *Handbok För Livet* är det tämligen oväsentligt vilken av dessa eskatologier som väljs. Detta är inte korrekt. Förvisso är tolkningen av Upp 20 inte en lära som direkt knyter an till frälsningen och kan väl sägas vara en sekundär snarare än en fundamental lära. Men det har stora praktiska följder för det kristna livet. Den optimistiske postmillennialisten som inväntar en tusen år lång guldålder genom att världen i stort blir helt dominerad av kristna kommer agera mycket annorlunda än premillennialist som inväntar den stora vedermödan och bortryckandet. Detta kan vi se hos olika kristna grupperingar i USA, nu och i historien³. För att ytterligare visa på vilka negativa konsekvenser denna evangelikalt ekumeniska likgiltighet får kan vi betänka Herrens Heliga Nattvard. I sin not till 1 kor 11:24-25 så sägs alla kristna vara överrens om Kristi närvaro, och implicit anar läsaren att den kroppsliga närvaron inte egentligen är en så viktig fråga. Men detta är fel. Finns ingen kroppslig närvaro är det dåskap och hädelse att tro något sådant och om det är så att den kroppsliga närvaron är reell så leder det till fördömelse att förneka det (vilket är det faktiska fallet, se 1 Kor 11:29). I denna första klass finns dock förtjänsten att korrekta läror får komma till tals. Den andra klassen av falsklära är de mer subtila influenserna från synergistisk frälsningslära och troendedopslära som ibland skiner igenom. Exempelvis i noterna till Matt 28:19 och Apg 2:38-39. Ytterligare ett exempel kan vi se i form av en subtil antydning om ett världsligt tusenårsrike i en not till Jes 65:17-25. Överlag kan det dock sägas att *Handbok För Livet* hade kunnat vara betydligt värre med tanke på sin teologiska bakgrund. Den är tvärtom bättre ur lärosynvinkel än förväntat givet dess bakgrund, men den är inte så bra som en *Handbok För Livet* bör vara.

Kan vi då rekommendera *Handbok För Livet*? Tyvärr inte om vi verk-

³ Som grovt exempel kan vi kontrastera mellan de politiskt aktivistiska (huvudsakligen) postmillennialister som drev igenom alkoholförbudet i 1900-talets början med de dispensationalister som var tämligen politiskt inaktiva under efterkrigstidens första decennier.

ligen vill ha den som en Handbok för våra kristna liv, detta förhindras av lärobrister och kanske också av bibelöversättningens kvalitet. Däremot anser jag att den kan utgöra ett gott tillskott för den som redan har försett sig med en läromässigt bra studiebibel som *Concordia Self-Study Bible*, eller på annat sätt är väl rustad för att urskilja det goda i *Handbok För Livet* från de brister vi nämnt. Den kan också göra nytta som ett komplement vid Bibelstudier där ett läromässigt sunt material utgör stommen.

Christian Strandh

EVOLUTIONSLÅSET

Mats Molén

XP Media, 2004.

89 sidor

Mats Molén, en känd förespråkare för skapelstro i Sverige, har skrivit en kort och koncisk skrift i ett mycket angeläget ämne, nämligen vilken betydelse evolutionismen och skapelseläran spelar för kristendomen och evangeliet. Den grundläggande tesen i boken är riktig men tyvärr har boken en del signifikanta brister. Jag kommer här kort gå igenom vad boken handlar om, vad som är bra och dåligt och avsluta med att diskutera dess budskap.

Boken är kort och lättläst. Molén har ett ganska personligt sätt att uttrycka sig på som överlag är bra och passar väl till en populärt riktad skrift. Boken har ingen omfattande notapparat eller stora mängder referenser, men det som finns är godtagbart.

I boken argumenterar Molén för tesen att evolutionsteorin i form av darwinismen och dess efterföljare utgör den kanske viktigaste orsaken till Sveriges (och även västvärldens) avkristnande och sekularisering, samt att en aktiv skapelseapologetik utgör en kritiskt viktig komponent i kampen mot detta oönskvärda fenomen. Han ger exempel på församlingar som krympt kraftigt de senaste decennierna samt statistik som visar på krympande samfund. Molén skriver att en ökad undervisning i evolutionsteori under efterkrigstiden starkt påverkat alla utom de äldsta svenska generationer som lever idag, vilket bidrar till krympandet. Hur kan det vara så att en vetenskaplig teori blir ett så allvarligt problem för

kristen tro? Enligt Molén så är det helt enkelt så evolutionsteorin motsäger skapelseberättelsen och dessutom implicerar en lång och blodig historik som ingen god Gud skulle kunna ligga bakom (han har sålunda den typiska kreationistuppfattningen). Molén ger även exempel på hur läroböcker och andra behandlingar av evolutionsteorin explicit förkunnar ateism i samband med behandlingen av teorin. Eftersom evolutionsteorin lärs ut som ett faktum så leder detta till att underminera tron hos de kristna och ökad resistens hos de okristna mot evangelium. De kristnas reaktion har ofta bestått i två ytterligheter. Antingen har evolutionsteorin accepterats rakt av eller så har den förkastats (tillsammans med vetenskap och förnuft överlag) och skapelseläran har fasthållits enbart genom tro. Båda dessa förhållningssätt har varit misslyckade. I det första fallet som är det liberalteologiska angreppssättet har tron blivit urlakad och tämligen ointressant, i det andra fallet har bördan att tro blint i trots mot det som benämns vetande blivit många övermäktiga. Trenden har sålunda varit avkristning. Men Molén är inte bara en dyster rapportör utan vill också visa på en lösning av detta problem. Lösningen är att utmana evolutionsteorin med kritik i kombination med en redogörelse för hur väl många naturvetenskapliga fakta passar ihop med Bibelns skapelseberättelse. Molén argumenterar för detta angreppssätt och motiverar det utifrån sin bedömning av teoriernas styrka samt ett antal anekdoter om hur skapelseförkunnelse lett till lyckad evangelisation och väckelse.

Det är nog klart för de flesta att det ligger en hel del sanning i bokens tes, näst intill den grad att det är en trivial sanning, att anslutningen till och propageringen av evolutionsteorin starkt underminerat kristendomen i Sverige och västvärlden. Det är också riktigt att ett försvar av sanningen hos Bibelns skapelseberättelse, och ett påpekande av världens teologiska sidor, har en viktig roll att spela i ett försök att stoppa och rent av reversera denna process.

Boken har dessvärre ett antal signifikanta brister. För det första har den en tendens mot semi-pelagiansk väckelseförkunnelse (s. 51, 65 ff., 83). Molén gör inte några anspråk på att ha skrivit en teologisk lärobok, men det är aldrig bra när felaktiga frälsningsläror anförs eller insinueras. För det andra tycker jag att den vetenskapsfilosofi han ger uttryck för är simplistisk. Fakta framställs i princip som något som talar av sig själv,

oberoende av de förutfattade meningar (som Molén nämner men sedan inte tar någon egentlig hänsyn till) och det teoretiserande forskaren utgår ifrån. För det tredje är beskrivningen av den vetenskapliga situationen ytterst tveksam, och här påminner Molén om en inverterad dogmatisk darwinist. Evolutionsteorin framställs som så bevismässigt svag att implikationen blir att den är något bara en fanatiker eller idiot kan tro på. Samtidigt ignoreras problem i skapelseteorier. Detta är inte en bra redogörelse för situationen. De kristna bör eftersträva ärlighet och saklighet i vetenskaplig kontext. Saken är den att naturvetenskapliga data kan tolkas på ett sätt som ger åtskilligt stöd för evolutionsteorin, men det finns också mycket som passar dåligt ihop med teorin. Det finns också en hel del historiskt givna inslag från filosofi och teologi i botten på evolutionsteorin samt flera distinktioner mellan olika evolutionsteoretiska inriktningar som slarvas bort om teorin (eller teorierna) enbart reduceras till någon form av sekulär humanistpropaganda. Till Moléns försvar kan förvisso sägas att redogörelsen i *Evolutionsslåset* är en kort sammanfattning och att hans position mer utförligt behandlas i hans tidigare bok *Vårt Ursprung*. Men en mer nyanserad bild hade ändå varit önskvärd även i denna bok. Den fjärde bristen är att vi inte får någon bra bild av den plats skapelseförkunnelsen har i apologetiken, och i synnerhet vilken plats det har i den kristna förkunnelsen överhuvudtaget. Den framställs i princip som en vägröjare som gör det möjligt för människor att ta emot Jesus i en semi-pelagiansk mening. Det finns element av sanning i en sådan beskrivning men den måste flyttas ut ur sin felaktiga kontext. Låt oss därför titta på en kort skiss av en sådan nyplacering, vilket om den funnits i boken skulle ha förbättrat den.

I Bibeln framställs klart och tydligt att skapelsen vittnar om Guds existens, makt och natur (Rom 1:18-20), detta på ett sätt som är gripbart för mänskligt förnuft. Även i människans samvete finns naturlig kunskap om Gud och hans lag (Rom 2:14-15). Detta är den allmänna uppenbarelsen som Gud skänkt oss, och den kan inte frälsa människan men väl döma henne eftersom den ger genuin laglig Gudskunskap. Det rena förnuftet kan förstå den lagliga Gudskunskapen men är slutet gentemot den evangeliska som enbart nås genom tron, vilket kan leda till slutsatsen att förnuftet är förhållandevis värdelöst. Men som bekant är en korrekt förkunnelse av lagen en förutsättning för en korrekt förkun-

nelse av evangelium. Försvar av skapelsetron och evolutionskritik har en plats i lagförkunnelsen ihop med annan apologetik kopplad till den naturliga Gudskunskapen (såsom naturteologi). Vi ser här att de två dikerna Molén nämner beror på misslyckanden i distinktionen mellan, och tillämpningen av, lag och evangelium. Den som säger att vi endast känner till Guds existens, makt och rättvisa genom tron, skiljer inte rätt på lag och evangelium. En rätt åtskillnad av lag och evangelium visar förnuftets rätta plats. När lagen övertygat människan om hennes skuld inför Gud så verkar evangelium tro i henne. Vi ser Paulus använda den naturliga Gudskunskapen som utgångspunkt och förberedelse för evangelium vid Aeropagen (Apg 17:22-31).

Styrkan i *Evolutionslåset*, och det som gör att jag med nämnda reservationer slutligen kan rekommendera den är som sagt att dess tes i grunden är riktig. Kristenheten bör försvara Guds skapelse med förnuftet i högre utsträckning för att bättre förkunna lag och evangelium. Molén har givit oss en koncis introduktion kring evolutionsproblematiken. Det är också intressant att ta del av uppfattningen från en riktig veteran inom försvaret av skapelsetron. Han har också en del intressanta förslag på konkret handling såsom kurser och stödverksamhet för församlingens skolungdom.

Christian Strandh

Utblick över samtiden

”Nu kan jag inte hålla käft”

Teol dr Agne Nordlander ansåg sig inte längre kunna hålla käft, då han i ett föredrag i Skellefteå talade om hur det är att vara kristen i en splittrad värld och kom in på läget inom Sv kyrkan. *Dagen* 9/8 citerar dr Nordlander som yttrade: ”Jag kan inte för mitt samvetes skull hålla käft längre, och nu kan jag säga vad jag tänker, eftersom jag är pensionär och kan tala helt privat.” Nordlander kritiserar bl a Svenska kyrkans ledning och medger att han umgås med tankar på att lämna Svenska kyrkan. Gränsen för att lämna kyrkosamfundet är enligt Nordlander uppnådd då det börjar sammanviga homosexuella par. Han kritiserar också gudstjänsterna och säger att de är ”totalt värdelösa” med tanke på omvändelsen.

Nordlander har varit rektor på Johannelund, EFS teologiska högskola, som är utbildningsanstalt för bl a prästkandidater inom Svenska kyrkan. Nu är det inte ovanligt med ”hot om att lämna” kyrkosamfundet. Men kyrkoledningen kan säkert ta det med lugn. Dr Nordlander är på väg till Eritrea för att undervisa blivande pastorer på uppdrag av Svenska kyrkan. Därmed hjälper han till med att exportera den kritiserade kyrkans lära och ordning. Så stort värde hade den kritiken. Vems fel är det att gudstjänsterna är värdelösa? Har inte prästutbildaren en stor portion av ansvaret, eller ska man tolka det som en viss självkritik? Om gudstjänsterna är ”värdelösa”, borde väl prästen ta sitt ansvar?

Ekonomi och pengar har makt också inom kyrkliga kretsar. Nordlander erkänner att EFS har stora ekonomiska fördelar av att ha goda relationer med Svenska kyrkan. Han medger att det finns en problematisk koppling mellan EFS och Svenska kyrkan och att det kan innebära risker att kritisera kyrkans ledning. Men nu är det inte bara gudstjänsterna som är värdelösa; kritiken är också värdelös, eftersom den inte ger något alternativ. Tror man att karismatiska rörelser och vågor av nyandlighet ska lyfta kristenheten till nya höjder, har man i alla fall inte förstått vad saken gäller.

Omvändelse i biblisk bemärkelse betyder inte omvändelse till en ny rörelse, det betyder sinnesändring, omskapande, pånyttfödelse av den

helige Ande, genom Guds ord. Men visst är det anmärkningsvärt att just pensioneringen inte bara lossar tungans band utan också ger ett visst mått av klarsynthet. När kyrkor och samfund "sält" sig till den sekulariserade staten och måste ta hjälp därifrån för sin verksamhet, då kommer sällan klarheten före pensioneringen. Men det är sent, troligen för sent.

Gudstjänsten ett problem

Dagen 23/8 tar upp problemet att unga människor allt mer sällan besöker gudstjänsterna. "Gudstjänsten är frikyrkans stora problem", heter det. "Alla har svårigheter med gudstjänsten. Där tycks generationsmotsättningar och frågan om tradition och förnyelse krocka som allra tydligast", säger Klas Eriksson som är arbetar med församlingsutveckling inom Baptistsamfundet.

Han har gjort en undersökning inom samfundet som visar att medlemmarna inte upplever församlingsmötena som inspirerande. Över 5700 medlemmar och mer än 250 pastorer i olika församlingar har fyllt i ett frågeformulär. Undersökningen visar att gudstjänsterna är det överlägset "svagaste" området i församlingsverksamheten. Nästa svaghet är "funktionella strukturer" och brist på "hängiven andlighet". Enligt artikeln handlar det om frågor som rör tro, bön och bibelläsning.

Gudstjänsten är den troende människans möte med Gud i hans nådemedel, ordet och sakramenten. Gudstjänstbesökaren får motta nåd och förlåtelse igenom dessa medel, under förutsättning att de finns där. Där Guds ord och sakramenten förvaltas enligt Kristi ord och instiftelse får besökaren ett möte med Kristus själv. Om nu själva gudstjänsten blir ett problem, t o m det stora problemet, är det ytterst allvarligt. Det är så allvarligt, att det andliga livet, som skulle skapas, näras och stärkas, måste ifrågasättas.

Nu har ekumeniken suddat ut alla gränser så att ingen kan hävda en sanning längre. Gudstjänsterna är "befriade" från lag och evangelium. Här kan inte församlingstyrelser och ledande personer undkomma ansvaret. Är det sant att mer än 5700 personer talar om gudstjänsten som ett problem, är det ett nödrop från dessa människor. Då har man gett stenar i stället för bröd! Har man då inte gett en skorpion i stället för en fisk? Har man lurat i människor att gudstjänsten ska vara en

stunds underhållning i stället för mötet med Gud och hans nåd, då är det naturligt att de blir besvikna. Är det inte bättre att de som är proffs på underhållning får stå för den? Men vad ska egentligen kyrkan syssla med?

En ateist förtalar Jesus

I Sveriges Radio sändes ett sk Sommarprogram den 9 juli, med författaren Lena Andersson som värd. Hon berättade om sin ateism och sin syn på Jesus, som hon beskyllde för att vara både despot och kvinnoföraktare. Detta program har också kritiserats från kristet håll i många upprörda insändare och debattartiklar. Kristna människor känner sig kränkta i sin tro på Jesus. Diakonen i Svenska kyrkan Kerstin Svensson gör ett inlägg i tidningen *Budbäraren* 15/2005. Hon efterlyser mer civillurage hos ledningen för Sveriges Radio, som, menar hon, skulle ha stoppat programmet.

Nu hör det inte till ovanligheterna att en ateist förtalar Jesus. Det ingår i ateistens livsfilosofi. Dessutom är det förenat med stora svårigheter för radioledningen att stoppa ett program. Det skulle vara svårt att svara lyssnarna på frågan varför ett program stoppats. Det är mycket begärt att radioledningen ska bedriva ”kyrkotukt”.

Däremot borde diakon Kerstin Svensson och övriga kräva lärotukt av sin egen kyrkoledning. De gör Jesus till lögnare då de förnekar hans ord och gärning. De förnekar jungfrufödelsen, uppståndelsen, undren, Bibelns tillförlitlighet, inspiration, försoningen i Kristi blod och snart sagt allt som har med kristen tro att göra och det i församlingens mitt. Därigenom gör de större skada än en stackars förvirrad ateist som ropar ut sin ångest i den svenska sommaren. ”Man ska först sopa framför den egna dörren”!

”Alla människor har en anknytning till godhet och en inre vilja till fred”

Så avslutar Stanley Sjöberg, en av Pingstkyrkans främsta talesmän, en debattartikel i tidningen *Dagen* 29/7. I artikeln, som är ett inlägg i debatten om den aktuella terrorismen, förespråkar han att Sverige bör ta initiativ till en dialog med Usama bin Ladin. Enligt Sjöberg skulle det rentav vara en naturlig fortsättning på arvet från Dag Hammarskiöld

och Olof Palme. Båda har visat prov på stor diplomatisk förmåga och varit stora medlare. Den svensk som nu skulle vara lämplig som kontaktman är ordföranden i FN:s säkerhetsråd Jan Eliasson.

I kriget mellan Iran och Irak var det en vers ur Koranen som öppnade för vapenvila. Det var dåvarande svenske statsministern Olof Palme som var nyckelpersonen i de förhandlingarna. Stanley Sjöberg kommer nu med förslaget att Jan Eliasson ska få uppträda som aktör och vara medlare i kriget mot terrorismen. Hans uppdrag skulle kunna lyckas tack vare dels ”den svenska modellen” dels den kraft som alla människors anknytning till godhet och inre vilja utgör.

När man ser självmordsbombare och angreppen på människor, vars död eller obotliga skada inte alls kan bidra till vare sig till ”vinst” eller ”förlust” i ett krig, blir talet om viljan till fred hos alla människor ytterst märkligt. Är det inte just människans inneboende vilja som är problemet i detta och alla krig. Vad är Sjöbergs förklaring till alla historiens krig? Anknytningen till godhet och fredsvilja är mycket svår att upptäcka. Är det inte rentav så att den naturliga människans inställning leder till olycka både för henne själv och andra? ”... alla de som hatar mig älskar döden” (Ords 8:36). ”Ty från hjärtat kommer onda tankar, mord, äktenskapsbrott, otukt, stöld, falskt vittnesbörd och hädelser” (Matt 15:19). Varken en svensk fredsmäklare eller Koranen har kraft att förändra det. Kyrkoledare och pastorer gör bättre om de ägnar sig åt sin uppgift, att studera Bibeln och lyda dess råd. Då har de något att dela med sig av till sina medlemmar. Löjeväckande politiska utspel skapar endast förvirring både inom och utom kristenheten. ”*Ni vet att folkens ledare uppträder som herrar över sina folk och att deras stormän använder sin makt över dem. Men så skall det inte vara bland er. Nej, den som vill vara störst bland er skall vara de andras tjänare, och den som vill vara främst bland er skall vara de andras slav. Så har inte heller Människosonen kommit för att bli tjänad utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många*” (Matt 20:25-28).

Den ”hemliga” tron räcker inte till att väcka passion

Det säger Runar Eldebo, docent vid Teologiska Högskolan i Stockholm. Hans bekymmer är att tron inom kristenheten har privatiserats i så hög grad att den nästan blivit ”konfidentiell”. Utvecklingen från farfars tid

har gått i riktningen från att han hade Bibeln på köksbordet, medan far hade den på nattygsbordet. Farfar hade Bibeln synlig och lättillgänglig men far hade den lite mer undanskymd och läste i sin ensamhet ur den. Den uppmärksamme läsaren undrar naturligtvis var Eldebos egen generation har sin Bibel; det säger han ingenting om i debattartikeln i *Dagen* 13/8. Bibeln behövs inte längre, den konfidentiella tron behöver ingen näring ur en bok som sedan länge anses vara överspelad. Förklaringen kommer längre fram. Väckelserörelsen på 1800-talet var tydligen inte heller direkt beroende av Bibeln; det var andra krafter som åstadkom denna rörelses framgång. Om man får tro docent Eldebo fick väckelsemötena bara fatt i det trosinnehåll som levde i folkhavet och förmådde göra det levande. Ett ytterst märkligt resonemang av en teolog. Trosinnehållet levde alltså i folkhavet! Sen kom väckelsemötet och gjorde det levande! Vad ska man då med Bibeln till? Vad ska man då med pastorer från teologiska institutionen till? Kan man då inte bara göra en marknadsundersökning om vilket trosinnehåll som finns i folkhavet, för att sedan bara få det att leva också.

Eldebo är också lärare vid Pingstförsamlingarnas teologiska seminarium. Pingstkyrkan har ju alltid haft sina väckelsemöten och talar faktiskt fortfarande om behovet av väckelse. Men nu säger deras egen lärare att det räcker inte med väckelse idag. Först måste det finnas ett trosinnehåll att göra levande. Vad är det seminariets pastorer ska predika då de kommer ut? Måste de först undersöka om det finns en tro där? Och om det inte gör det, får de då resa hem med oförrättat ärende? Far läste sin Bibel, han gjorde det visserligen i hemlighet, men han läste den i alla fall. Hade Eldebo och hans generation läst Bibeln hade man upptäckt att tron kommer av predikan och predikan ska vara Guds ord, inte folkhavets trosinnehåll. Bibeln talar om den naturliga människans andliga död och att en pånyttfödelse är avgörande för evigheten. Det är frågor som Teologiska Högskolan bör ta på största allvar. Där måste det börja! Tron är personlig och osynlig, men får konsekvenser för livet och omgivningen. ”*Om ni förblir i mitt ord, är ni verkligen mina lärjungar, och ni skall förstå sanningen, och sanningen skall göra er fria*” (Joh 8:31f). ”*Herre håll mig vid liv enligt ditt ord!*” (Ps 119:107).

AS

**FÖR BARN
OCH
UNGDOM**

Bibeln i bilder

av William F. Beck

En vackert illustrerad sammanställning av 92 bibliska berättelser med syftet att göra barn och ungdomar förtrogna med Bibelns budskap så som det förmedlats av Gud till världen genom händelser i historien.

376 sidor. Ca-pris: 85 kr + porto

BIBLICUMS FÖRLAG, c/o Ingvar Adriansson
Släntvägen 10, 331 35 Värnamo
Tel: 0370-182 17. e-post: biblicum@bredband.net

Aktuella skrifter om Da Vinci-koden!

Da Vinci-koden och Bibeln

av Seth Erlandsson

Det finns anledning att närmare granska Da Vinci-kodens många påståenden om Bibeln, Nya testamentet och Jesus.

20 sidor. Pris: 39 kr + porto

Gardells Gud, Da Vinci-koden och Bibeln

av Seth Erlandsson

Författaren bemöter med skärpa missförstånden och sakfelen i Jonas Gardells bok *Om Gud* och Dan Browns bok *Da Vinci-koden*.

116 sidor. Pris: 100 kr + porto

Välkommen med din beställning till
Tidskriften *Biblicum*, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo.
E-mail: biblicum@bredband.net. Postgiro 15 23 35-6

Vädjan om hjälp

■ Vi vädjar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

Bankgiro Sverige 251-4701
Postgiro Sverige 15 23 35-6
Bankgiro Norge 7877.08.15400
Sampa Bank Finland 800017-70843747

■ Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förlegade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *biblisk tro* och *historiska fakta om Bibeln*.

■ Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan
Tel 0372/30857. E-mail: alvarsvenson@yahoo.se

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo
Tel 0370/18217. E-mail: biblicum@bredband.net

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Ålgård
Tel 51617540. E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no